

Atlante of de geredde onschuld : tooneelspel ...

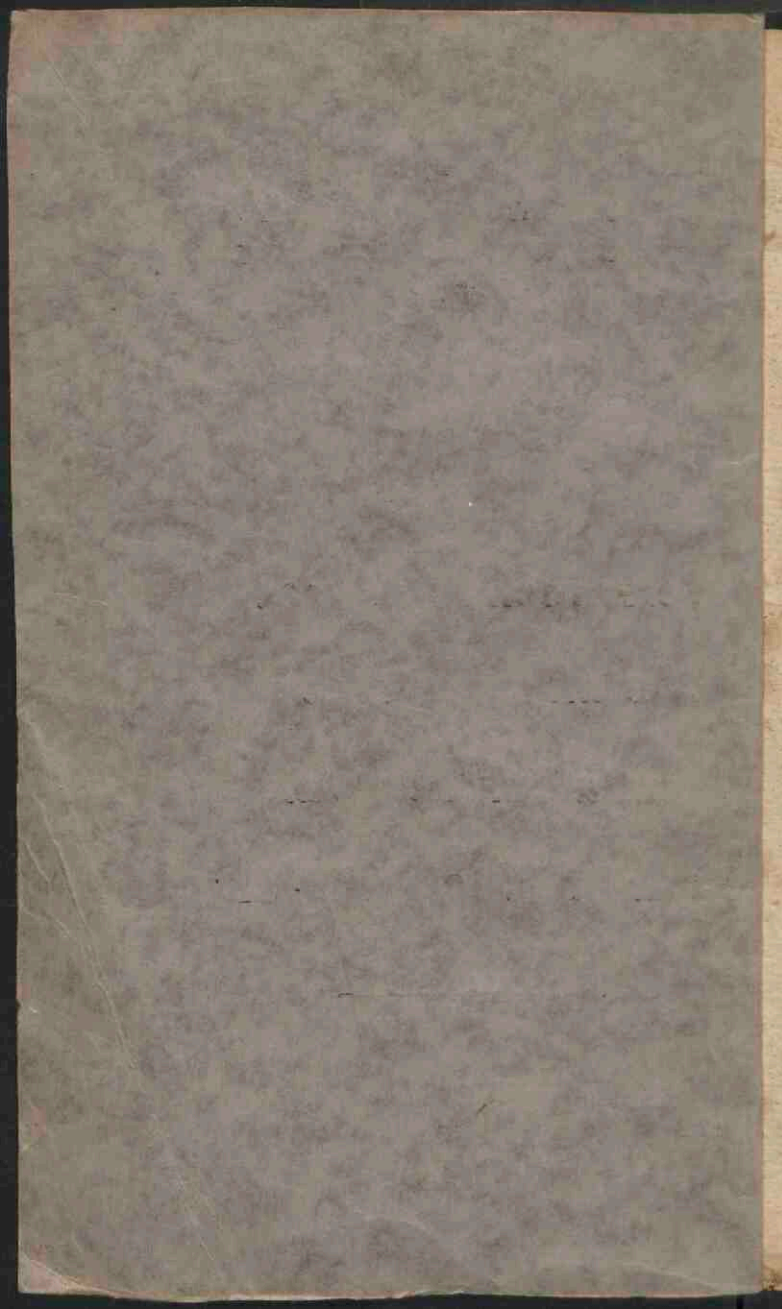
<https://hdl.handle.net/1874/369436>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

**Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL**

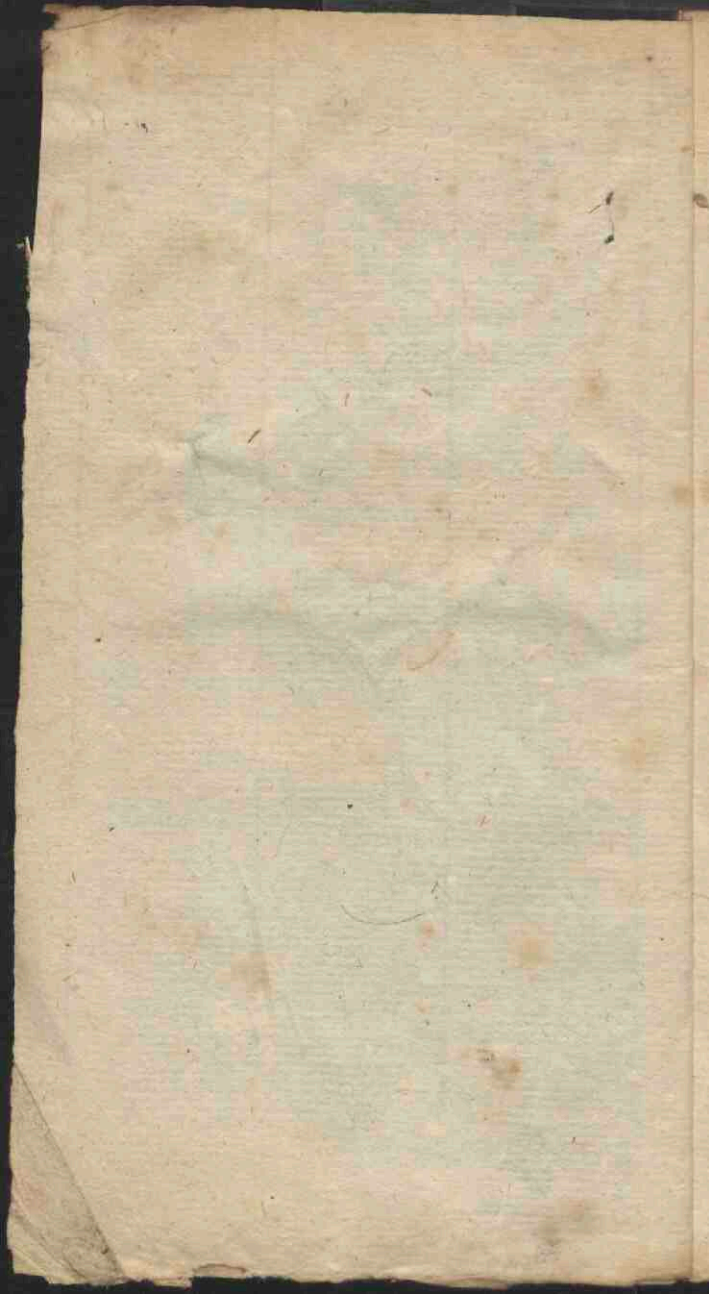
No. 624 _____

Wm. W. W.

44

5

The World

or 74

A T L A N T E.

A. T. J. N. T. E.

624
A T L A N T E

OF DE

GEREDDE ONSCHULD,

T O O N E E L S P E L,

IN VIJF BEDRIJVEN.

* * *

*

Te ROTTERDAM,

By JACOB VAN BAALEN,

1 8 0 0.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

A T L A N T E

O P D E

P E R S O O N E N .

G E R E C H T S B O D E

DONALD, *een armen landman.*

CECILIA, *zijne vrouw.*

JULIA, }
ATLANTE, } *hunne dochters.*

PHILÉTAS, *minnaar van Atlante.*

De Heer VAN ALTERDORF, *Landheer.*

HENDRIK, *zijn knegt.*

FREDRIK, *Tuinman.*

BRUNSDORP, *een Koopman.*

De Graaf GOLDSTEIN.

SOPHIA, *zijne dochter.*

SCHOUT.

SECRETARIS, *en verder Gerecht.*

Een GERECHTS-BODE

Een KOETSIER.

*Kinderen van DONALD, Bodens, Gerechtsdienaren
en Dorpelingen.*

Het Tooneel is een Dorp in Duitschland.

G E R E C H T S B O D E

3 3 3

A T L A N T E

O F D E

G E R E D D E O N S C H U L D .

T O O N E E L S P E L .

E E R S T E B E D R I J F .

Het Tooneel verbeeld een open veld, aan geene zijde staat een Hut met lommerrijke lanen, terwijl men het dorp in het verschiet kan zien.

E E R S T E T O O N E E L .

PHILÉTAS, ATLANTE, (*zittende beide op een bank van zoden.*)

PHILÉTAS.

Indien 'er op deze aarde zaligheden gesmaakt worden, zo smaken wij die nu, lieve Atlante! — Deze lommerrijke laan schijnt mij toe, als eene ingang tot het Paradijs. — ô! Hoe bekoorlijk ver- toond zich door de digte schaduw. de glans der opkomende zon, welke hier en daar het loof ver- guld — ach! dat ik u omhelze! hoe goed is niet de Vader van dat eeuwig licht! — — — Laten wij als zijne kinderen ons van harten verheugen, in deze heerlijke uitvloefelen zijner goedheid — haast word ons geluk voltooid. — De liefde verhoogt

mij den luister dezer tooneelen! — Waar word het gevoel van het schone levendiger genoten, dan in harten, die door eene neiging hetzelfde beurtelings in elkanderen doen stromen! — In harten, als de onze, mijne dierbare! daar gene dierlijke driften, maar eene lieflijke, onweerstaanbare overeenstemming, de liefde, in hare zuiverheid heeft uitgestort. — Al wat schoon, al wat ongekunstelde natuur is, brengt bij ons dezelfde snaren in beweging, en doet ons denzelfden wellust gelijktijdig ondervinden.

ATLANTE.

Ach, Philétas! konde ik u, mijn gevoel uitdrukken, maar het ontbreekt mij aan woorden; mijn hart is van zuivere genoegens doortinteld, geen toontje der woudzangers is mij onverschillig, het zegt mij met een kragtigen indruk, God is goed! — Lieve Philétas, ô! hoe verheuge ik mij in ons aanzijn. God is goed! — Hij bemint ons, en wij elkander — welk eene verrukkelijke gedagte — de Schepper van die heerlijke Zon, de Formeeder van al dat nuttige is onze Vriend, ach hoe zullen wij hem naar waarde prijzen. — (*Terwijl Philétas zijne Atlante omhelst, drukken zij beide hun gevoel uit door tranen, en met hunne oogen ten Hemel geslagen, vervolgt Atlante, naar eenige tuschenpoozing*) Ontfang van ons, onze stamelende dank, als het onbevleete offer van door erkenenis, en dankbaarheid overstelpte harten!

PHILÉTAS.

Ik ben geheel gevoel — kom gaan wij op gindsche hoogte, dan kunnen wij een ruimer gezicht hebben over de koornäkkers, en klaverweiden — met hoe veel vermaak zal ik mijn arbeid dezen dag verrigten, nu ik deze weinige oogenblikken, den morgenfond met uw smaak, welligt genieten wij als onze taak vroeg afgelopen is, heden avond, het stil genoeg, der avondschemering. — Dan vervoege ik mij weder, bij gindsche Heuvel, en zal daar mijne Atlante wagten, zo mijne schone mij niet reeds voorkomt, en verrast, en dan ga ik met u, uw braven Vader, en gezin bezoeken.

ATLANTE.

Terwijl mijn beminde Philétas, in de barnende middagzon de akkers ploegd, zal ik onzen hof wieden, — thuis het nodige verzorgen, en met het overige gezin, de kost met spinnen helpen winnen.

PHILÉTAS.

Ach brave Atlante! hoe sober is het loon dat gij, en uw talrijk huisgezin, met dat nuttig handwerk verdient, terwijl menig onnut tijdverkwaster, meer in eene week verteerd, dan gij, met de uwen, in een jaar wint. — Ach! het geluk zal, hoop ik, nog eens uw lot, en dat van uwe ouders verbeteren.

ATLANTE.

Winnen wij niet veel? als wij onze kost, klederen, en huishuur vrij hebben, nog eens tus-

schen beiden versche room kunnen eeten , en vader zijn pot best bier des Zondags kan drinken , voorts weinig zorg hebben en alle even vrolijk , en te vreden leven. — Het geluk bestaat immers niet in de overdaad?

PHILÉTAS.

ô! Wat zijt gij een voortreffelijk meisje, de Rijk-aard kent voorzeker onze genoegens niet. — Nu! nog een kus tot van avond. — Vaarwel beste Atlante. (*Het slaat op de Dorpklok vijf uren.*)

ATLANTE.

Ik zal mijn best doen, van avond ten half zeven bij u te zijn — dag lieve Philétas!

T W E E D E T O O N E E L.

PHILÉTAS, ATLANTE, JULIA.

JULIA, (*met drift en schreiende.*)

Ach, Atlante! Atlante! wat ongeluk.

ATLANTE.

Schielijk, — Julia! — Wat is het?

JULIA.

De koopman heeft geengeld gegeven, is bankroet — en reeds vertrokken.

ATLANTE.

Hebt gij dan ook die twaalf guldens niet ontvangen, daar Vader van gezegd heeft?

JULIA.

ô Neen! en wij zullen die ook zo spoedig niet krijgen: en tot ons ongeluk heeft vader dezen dag de Landheer bescheiden om hem de huishuur te betalen — reeds vroeg was de knecht om het geld, vader beloofde het binnen een uur te bezorgen, nu verneemt hij den slegten uitflag mijner boodschap. — Verstijfd van schrik, weet hij geen raad. — Goede Hemel! gewis zullen wij geruineerd worden. — Ach Atlante! Philétas help ons — kom geeft raad, — ô vervloekte boosheid! is dit het loon van onze vlijt.

ATLANTE.

Welk ongeluk! — is dan alles onbestendig op deze rampzalige waereld, moete dan de rijken, nog den armen daglooner drukken? — (*Zij berst uit in tranen.*)

PHILÉTAS.

Ach lieve Atlante! — bedaar, — steunt op de Voorzienigheid. — Het is voorzeker een harde zaak. — Ik zal terstond met u gaan, de Landheer zal, ongetwijffeld uw ongeluk verstaande, wel uitsfel geven. — Gij weegt dit al te zwaar.

JULIA.

Ja, maar de Landheer is waarlijk zo menschlievend niet, — Hij heeft onze goede buurman, schoon al zijn vee door ziekte gestorven is, en hij daar door buiten staat geraakte hem te betalen, geheel uitgeschuud en alles verkogt, de man is van droefheid

gestorven — en zijne kinderen zijn in de diepste armoede gedompeld, overal verstrooid.

ATLANTE.

Philétas! gij ziet het ongeluk niet in, — het is waar, de Voorzienigheid kan ons redden; maar laten wij op gene wonderen steunen, — de omfrandigheid is allertreurigst, — kom laat ons, de oude man gaan troosten.

D E R D E T O O N E E L.

Het Tooneel verbeeld een Hut, men ziet hier en daar eenige slegte en half gësleeten huisbehoefstns.

DONALD, HENDRIK,

(ATLANTE, PHILÉTAS EN JULIA, *de Hut inkomende.*)

HENDRIK.

Mijn Heer weet van geen uitstel — ik kom maar kort, en goed vragen, of 'er geld is? — meend gij, dat mijn Heer zich voor de gek zal laten houden, van zulk volk, dat te lui is, om te werken?

DONALD, (*bevende.*)

Moet ik dat horen! — schoon ik een zwak man ben, werk ik met mijne kinderen van den ogtend, tot den avond — altoos heb ik uw Heer op zijn tijd betaald.

HEN.

HENDRIK.

Dat hoord ook maar zo, maar nu is het evenwel agt dagen over de tijd — ik moet geld mede brengen, of het zal 'er van daag spannen.

DONALD.

Ik zoude meer hebben, dan ik schuldig ben; maat het geld, dat ik verdiend heb met werken, is mij door het bankroet van de koopman niet betaald, en nu zit ik zelfs verlegen — toe Hendrik! doet een goed woord, voor een eerlijk man.

HENDRIK,

Ik weet van geen goed woord, — mijn Heer stoort zich aan niemand. — Niets kan hier baten! — ik wil u niet helpen! jou lieve dochter is anders te zedig, om mij aan te zien, — nu Atlante! zoude ik goeds genoeg zijn, niet waar?

ATLANTE.

Ik heb u nooit beledigd Hendrik!

HENDRIK.

Neen! maar met verachting op mij neêr gezien.

ATLANTE.

Die mij op eene eerlijke wijze aanspreekt — heeft nooit mijne verachting ondervonden.

HENDRIK.

Wel fijn meisje! — om dat mijn tronie niet uitgestreken genoeg was, moest gij mij daarom schamper bejegenen.

ATLANTE,

DONALD.

Ach, Hendrik, verzoekt mijn Heer nog om agt dagen uittfel.

PHILÉTAS.

Hendrik, gij weet in uw ziel dat deze lieden hun best doen, om eerlijk door de waereld te komen — doet het toch, ik spreek 'er borg voor.

HENDRIK.

Kom! ik neem aan, alles te schikken — 'er zal hun geen leed geschieden, — ik zal mijn Heer bepraten, — maar onder eene voorwaarde:

DONALD

En welke?

HENDRIK.

Dat Atlante met mij mede gaat, om mijn Heer zelve te spreken.

DONALD.

Zeer goed! — en Philétas, gaat ook mede.

HENDRIK.

Neen! ik heb geen leijonker nodig, — of hebt gij weder argwaan? — het is toch een duivelsch werk, dat zulk fijn volk altoos zo vol wantrouwen is.

ATLANTE.

Lieve Vader! als ik 'er u mede redden kan, zal ik met Hendrik wel alleen gaan.

DONALD.

Ach Atlante! wat zal ik u raden!

HENDRIK.

Weest niet bang! — ga gerust met mij malle meid!

meid! ik wil alleen uwe weigering van laatst betaald zetten, toen ik u verzocht, om mede naar de stad te gaan.

ATLANTE.

Kom! — Vader stemt het toe, — ik kan mischien met deze kleinigheid ons ongeluk afweeren, — mijn besluit is genomen, ik ga.

PHILÉTAS.

Goed meisje! — welk een blijk van ouderliefde! (Stil) wees op uwe hoede.

HENDRIK.

Is 'er nog wat te belasten? Philétas! jij kijkt zo benaauwd, jij moet ook al niet veel deugen, — het is flegts een grap, om haar eens beet te bebben, maar waarachtig ik heb geen kwaad in 't zinn: al ben ik wat rouw in den mond, ziet mij daarom voor geen flegten aan, adieu. (*Atlante en Hendrik af.*)

V I E R D E T O O N E E L.

PHILÉTAS, CECILIA, DONALD.

PHILÉTAS.

Ik ben zo in angst — die Hendrik heeft een flegt character.

DONALD.

Er is op weg altoos volk genoeg — hij zal toch niets kunnen ondernemen.

CECILIA.

Ja maar de Landheer deugt zely niet veel, ik ben zeer ongerust over haar.

DONALD.

Een Heer van fatzoen, zal het toch te laag rekenen, om zich met een boeren meisje op te houden.

PHILÉTAS.

Oude vriend! gij kent de streken van de waereld noch zo niet, ik zoude 'er nooit veel op rekenen, maar Atlante's deugd, is tevens haar schild, daar ben ik gerust op.

CECILIA.

Was de Graaf in deze residentie, wij hadden gene zwaarigheid — dan wij moesten het beste hopen, en denken, dat 'er één is, die de boosheid kan beteugelen: laat ons daar op vertrouwen.

DONALD.

Dat brave kind! hare angst was groot, — maar de liefde tot mij heeft die angst, en afkeer voor Hendrik nogtans overtroffen, — zou de Hemel zulk eene deugdzame ziel niet bewaren.

PHILÉTAS.

Ik verlang reeds naar hare terug komst, — ik zal u in ulieder druk niet verlaten.

Einde van het Eerste Bedrijf.

TWEE.

T W E E D E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

PHILÉTAS, *Heer VAN ALTERDORF*, ATLANTE, DONALD, CECILIA, HENDRIK.

De Kinderen van Donald zitten in de Hut te spinnen, terwijl Donald in diep gepeins verzonken is, treed de Landheer met zijn knecht binnen.

VAN ALTERDORF.

Hoe gelukkig achte ik mij, vader Donald! u van dienst te kunnen zijn. — Mijn knecht heeft mij de omstandigheden mede gedeeld, die u beletten, mij te voldoen — een goede voorspraak, namentlijk uwe dochter, heeft niet weinig toegebracht, dat ik in persoon, u twee aangename tijdingen, kom mede delen, die uw geluk, volkomen kunnen bevestigen.

DONALD, (*ontfeld.*)

Mijn Heer! hebt gij mij die barmhartigheid be-
wezen?

VAN ALTERDORF.

Hoor ik zal u kort zeggen, wat mijn voornemen is, voor eerst ontsla ik u van uwe schuld — en ten tweede, heb ik besloten, om uwe dochter, (indien het met uw goetvinden is,) onder het opzicht mijner moeder te laten, dewijl zij toch een braaf
meis-

meisje schijnt te zijn, is mijn plan haar door de tijd, daar mijne moeder hoog bejaard is, als mijne huishoudster aan te nemen. — Ik had juist iemand nodig die bedaard, en overlegend is, en toevallig bied de gelegenheid daar toe zich aan, met Atlante heden morgen te zien — gaarne maak ik hier van gebruik en twijffel niet of mijne keuze, zal ulieden ook aangenaam zijn.

PHILÉTAS, (*Hendrik ziende, vraagt hem stil en bevreesd naar Atlante.*)

HENDRIK, (*stil.*)

Die is wel bezorgd.

DONALD.

Wat het eerste aangaat, bedank ik u hattelijk, — God zal 't u lonen!

VAN ALTERDORF.

Het eerste niet, of het tweede ook, Donald gij zult hoop ik, mijne gunst niet versmaden — uwe dochter is wel te vreden bij mijne moeder, zij overleggen reeds te samen, haar toekomend verblijf.

CECILIA.

Het is zeker eene groote gunst, en gevaarlijk die van een groot man te weigeren, — maar — neem mij niet kwalijk, zij is verloofd, daar staat hij (*zij wijst op Philétas*) die zoude 'er veel tegen hebben.

DONALD.

Ik zoude ook niet gaarne zien, dat mijne dochter

uit

uit haren kring gebragt wierdt, en twijffel zeer, of zij 'er wel toe zoude besluiten.

VAN ALTERDORF.

Versta ik wel? Gijlieden veragt mijne genegenheid, en weigert mijn gulhartig aanbod, — die hoon zal ik u duur betalen, — zo veel tegenstribeling, en dat van zulk ellendig volk! — Gij zult weten, met wien gij te doen hebt. — Dat zweere ik u!

DONALD.

Ach, genadige Heer! — Denkt toch niet; dat wij uit minächting zo handelen, — het is enkel liefde voor ons kind! — Wie kan zo schielijk besluiten, tot zo eene gewigtige zaak.

VAN ALTERDORF.

Gij kondt evenwel tot het kwijtschelden uwer schuld schielijk besluiten. — Maar nu, — kunt gij dat besluit weder intrekken.

DONALD.

Ach! dwingt mij om Gods wil niet!

VAN ALTERDORF.

Wel nu! ik zal u uwe zedige dochter weder thuis zenden, maar tegelijk de Gerechtbode.

PHILÉTAS.

Genadige Heer! — maakt ons toch niet ongelukkig.

VAN ALTERDORF.

Ik heb u willen gelukkig maken, — maar het is te laat! (*Af, vol woeds.*)

TWEE.

T W E E D E T O O N E E L.

PHILÉTAS, CECILIA, DONALD, JULIA,
 ATLANTE, FREDRIK, (*de kinderen van
 Donald wenende.*)

CECILIA

Ach! wat of onze arme Atlante overkomen is?

PHILÉTAS.

Er fleekt gewis iets agter; — maar, zo hij haar
 eenig leed gedaan heeft — zal ik het wreken!

DONALD.

Nu zie ik eerst de list, en ben in groote angst.

CECILIA.

En ik niet minder — misschien heeft hij haar
 wel opgesloten, om te zien of zijn voorlag hem
 hier zoude gelukken — wat ijsfelijk lot, heb-
 ben wij, en inzonderheid zij, van zijn dolle drift
 te wagten.

PHILÉTAS.

Ik kan niet langer vertoeven. — Ik ga haar halen.
 — God geleide mij! — Wie weet wat mij
 te wagten staat?

DONALD.

Gij maakt u al te ongerust, laten wij ons nood-
 lot niet vooruitlopen, zij zal weldra weder thuis
 komen.

(Ter-

(Terwijl Philéas meend te vertrekken, ziet hij Fredrik, de Tuinman van Alterdorf, een oud vriend van Donald, met Atlante aankomen.)

(Atlante nat beschreid en woedende van spijt, vliegeylings in de Hut, omhelsd Donald en Cecilia beurtlings, kan door overmatige droefheid niet spreken, valt eindelijk in de armen van Philéas, in onmagt.)

De voorigen een poos diep getroffen, trachten haar eindelijk opterichten — terwijl zij uit haare bedwalning komt, roept zij niet anders dan — Dat monster! — Gevloekte boosheid! was dat uwe bedoeling? — Ik dank U goede God! dat gij mij bewaard hebt, Philéas! Philéas! omhels uwe Atlante, nog is zij uwer waardig — onschuldig! — Een oogenblik laater, en ik had de uwe niet meer kunnen zijn.

PHILÉAS.

Lieve! verhaal ons toch uw lot!

CECILIA.

Mijn beste! verhaal het — hoe heeft hij u gehandeld?

(Atlante wil spreken, dan een vloed van tranen beles het haar telkens, eindelijk zegt zij, snikkend, op de tuinman wijzende.)

Daar! die brave man! — die menschenvriend! — laat — het — u — die — ver — ha — len, ik — ben daar — toe — nog — niet — instaat.

FREDRIK.

Ja, goede vrienden! ik heb het diepst medelijden gehad, met dit arme meisje, naauwlijks durve ik de waarheid verhalen, dewijl ik bij der landheer mijn brood win. een kleinigheid is 'er maar nodig, om mij weg te jagen — ik durve echter hier in het vertrouwen spreken. — Mijneheer is een slecht mensch, ik heb 'er zo veel bijgewoond daar mijn ziel een afkeer van heeft, lang heb ik iets gemerkt, waar wist niet, dat het op Atlante gemunt was, de dochter van mijn oude vriend Donald. — die Hendrik voornamentlijk, is een groot deugemiet! — Hij is de brak van mijn Meester, om hier en daar jonge meisjes op te sporen, en in de strikken te jagen, die den wellusteling, op allerlei wijze, voor zijn prooij heeft gespannen.

CECILIA.

Mijn Hemel! is mijn kind in zulk een gevaar geweest?

FREDRIK.

Ja voorzeker! — Nu! om voort te gaan, Hendrik heeft al dikwils gezegt dat hij iets op 't spoor had, maar niet gemakkelijk kon leveren, en hier meede bedoelde hij, Atlante, zo als ik nu gemerkt heb. — Dezen morgen in den Hof bezigzijnde, schrikte ik niet weinig, toen ik Hendrik alleen met haar zag aankomen, naauwlijks waren zij daar, of de Landheer wierd gewenkt; zij spraken een poos met el-

elkanderen, het onschuldige slachtoffer wierd in een zijvertrek geleid, waar hij een quartier uurs alleen met haar was, — waar na de Landheer dadelijk in een rijtuig is gestapt.

CECILIA.

Hij is ook hier aangekomen, zijn oogmerk was niet minder, dan mij mijn kind, en mischien haar heur eer te benemen, onder voorwendfels van haar door de tijd, als Huishoudster aan te stellen, en verders voor haar te zullen zorgen.

ATLANTE, *(een weinig bedaarder,
evenwel afgebroken.)*

O! — nu word — hij — nog grooter — boos — wigt in mijne — oogen! — Wat zullen wij ongelukkig zijn! — Maar — ga — voort.

FREDRIK.

Na een half uur dat hij was uitgereden, kwam hij doldristig terug — vloog als een bliksem, in het zijvertrek en graauwde haar toe (zo hard dat ik het duidelijk horen konde) met de zwaarste vloeken, dat hij vader en moeder, voor hunne halstarigheid met nadruk, zoude doen boeten. — Nam haar bij den arm en slingerde haar met geweld van de trappen, zij viel in onmagt, terwijl hij Hendrik beval, haar uit den Hof te geleiden; maar deze schelm scheen door deze onverwagte gebeurtenis, dermate bedremmelt, op het zien van het onschuldige meisje, dat hij niet wist wat hij deed.

PHILÉTAS.

Zou een zo groot booswicht nog vatbaar voor eenig menfchelijk gevoel wezen? Ik zweer hem! ik zal van hem wraak nemen, die eerloze guit!

DONALD.

Ach Philétas! laat de wraak aan het Opperwezen over. — Gij zoudt ons ongeluk door het uwe maar verzwaren.

FREDRIK.

Eindelijk, om kort te zijn, terwijl de knecht wegliep, vatte ik haar van den grond, en bragt haar in de keuken, waar Mijnheer met norsche blikken mij te kennen gaf, dat ik ze naar huis moest brengen. — Zietdaar den toedragt van zaken. — Wat heb ik niet al uitgeftaan, en wat fta ik nog niet uit, onder zo een godloos mensch! te moeten dienen, en getuigen te zijn van allerlei boosheid, dit zegt wat voor een eerlijk hart, was ik eens van dezen dienst verlost, daar ik om brood, genoodzaakt ben te blijven. — Intusfchen komt het nu wel, ik nog bij hem woon, anders had ik u van geen nut kunnen zijn.

ATLANTE.

Nogmaals brave man! hartelijk dank! (*Zij reikt hem de hand.*)

CECILIA.

Ik dank u insgelijks: dat de Hemel u nog eens naar uw wensch beeter plaatfe, en u zegenen moge!

PHILÉTAS.

Altoos zal ik het u erkennen!

DONALD.

En ik, niet minder; — Mijn hart is goed, om u eenige verversching aan te bieden, maar, ik ben daar toe onmagtig.

FREDRIK.

Hartelijk dank, mijne vrienden! — Ik neem den wil voor de daad, — dan, ik ben echter bevreesd, dit huisgezin nog groter slag zal moeten afwagten — intuschen hoop ik, dat mijnheer zal terug keren, en bij nadere overweging, de weigering van Atlante als e:n deugd, zal beschouwen; — zij schijnt nu weder een weinig beter, — en zal u meerder kunnen verhalen. — Ik durf niet langer vertoeven. — Vaartwel beste! maar ongelukkige vrienden! (*Hy af.*)

DERDE TOONEEL.

PHILÉTAS, DONALD, CECILIA,
ATLANTE.

PHILÉTAS.

Ach, mijne brave! daar gij weder ongeschonden in onze armen zijt terug gekeerd. — Welk eene dankbaarheid, zijn wij daar voor niet aan het Opperwezen verschuldigd!

ATLANTE.

Gewis zijn wij, — maar mijn arme vader vreeze
B 3 ik,

ik, zal mijne standvastigheid moeten misgelden, — de tuinman konde u niet alles zeggen, laat ik u allen het beloop der zaak verhalen.

CECILIA.

Ik heb het u niet willen vergen, wegens uwe rechtmatige droefheid, maar nu gij iets beter zijt, gaat mij niets meer ter harte als het verdere verhaal van u te vernemen — zeg ons alles, — gij hebt hier uw drie vertrouwde vrienden, bij wien gij uw boezem vrij kunt ontlasten.

ATLANTE.

Zeg mij eerst, wat die schurk, met zijn knecht, hier gedaan heeft?

DONALD.

Gaarne! Hij kwam op een zeer minzamen toon, mij over mijn ongeval beklagen — schonk mij de huur, en beloofde daar en boven, voor u te zorgen onder het opzicht van zijne moeder, bij wien gij reeds zat te overleggen, waar uw toekomend verblijf zoude zijn, en u bij het overlijden zijner moeder, tot huishoudster te willen bevorderen: — om dat wij in het laatste niet gereedelijk toestemde, wierd hij oplopend kwaadaartig, zo, dat hij vloekende, en scheldende, vertrok, met bedreiging, ons te ruïneeren, en geen den minsten uitstel te willen verlenen.

ATLANTE.

Rechtvaardige Hemel! kundt gij zulk een gruwelijke booswigt nog op uwe waereld gedogen?

— Na

— Na dat ik met veel vriendelijkheid door dien huichelaar Hendrik bejegend was, vermoedde ik niets kwaads, — hij meldde mij bij de Landheer aan, die mij terstond vroeg, wat ik te zeggen had? ik verhaalde hem ons ongeluk, en verzogt, zo vleijend ik konde, om de betaling nog eenige tijd uit te stellen, waarop hij mij de hand toereikte, en zeide, wel lief kind! uw vriendelijk gelaat alleen, is genoeg om dit toetestaan. — Wat doet gij al voor de kost? — ik! spinnen, en de huishouding mijner moeder helpen waarnemen. — Wel zo dat is braaf! maar gij zijt veel te knappen meid om uw leven met spinnen te verlijten. — Hij reikte mij andermaal de hand, en trek mij eenigzints minzaam naar hem toe, (ik had tot hertoe niet de minste argwaan,) wel schat! zoud gij niet gaarne wat groter in de waereld willen worden? — Kom aan! blijft bij mij, ik zal voor u zorgen, en wil het genoeg eens hebben, om een gering meisje te verheffen, uw vader en moeder van het werken te ontslaan, en op mijn kosten, van het nodige voorzien, ik wil dat zij dit aan hunne dochter te danken hebben, die menschen moeten nu sukkel- len, — het hangt van u af, — indien gij in mijn voorslag bewilligt. — Door dit onverwagt aanbod was ik zodanig verward, dat ik niet wist wat te antwoorden, eindelijk mij een weinig herstellende; zeide ik, niets te kunnen doen, buiten weten van mijne Ouders. — Hij hernam hier

op: durst gij dan uw gantsche huisgezin, en uw zelve, buiten hun weten niet gelukkig maken? — Neen mijnheer! ik zoude reeds gelukkig genoeg zijn, als gij slechts mijn eenvoudig verzoek, wilde toestaan, daar ik niet gaarne van mijne ouders afgescheiden wilde leven. — Gij hebt weinig voor uw ouders over, — koom malle meid! (hier trok hij mij met geweld naar zich) ik zal het wel goedmaken, (vattende mij in zijn armen) nu begon ik zijn oogmerk eerst geheel te begrijpen, en rukte mij dus, met kragt los. — Hij wierd gramstorig, en gaf mij een quartier uurs beraad — ik! ik zelfs, ga naar uwe ouders om hunnen toestemming vragen, zo zij het toestemmen (daar ik niet aan twijffel) zult gij wel volgen moeten, blijf intusfchen zo lang hier. — Hij sloot vervolgens de deur agter zich toe.

PHILÉTAS.

En was 'er geen mensch bij u, — was zijne moeder niet in het vertrek?

ATLANTE.

Geen sterfeling! — Ik smeekte te vergeefs om naar huis te gaan, maar hij zeide lachende, ik kom zo weder, en met goede tijding. — Intusfchen dagt ik duizendmaal om mijn Philétas! en wenschte flegts dat hij mijn lot mogt weten, dat ik nu allergevaarlijkst begon te beschouwen — doods angsten stond ik uit, bad den Hemel om redding, en wapende mij zo veel ik konde, met moed en standvastigheid

heid, niet weinig was ik bevreesd dat hij met geweld, mijne eer ontroven zoude, — dan, na verloop van een half uur, kwam hij de kamer instuiven, nam een ernstige toon aan, en zeide, meisje! eindelijk hangt de keus van u, alleen af — uw vader, en moeder wagten met ongeduld dat ik hun de tijding breng, dat gij 'er genoeg in hebt genomen. — O! zij zijn zo verheugd, die goede menschen! dat gij de oorzaak van hunne toekomstige rust zijt, — zij zeiden mij, dat Philétas uwe aanstaande Bruidgom 'er veel zoude tegen hebben, maar wat zwarigheid! — telkens kan hij u komen zien, en wie weet of ik hem niet door de tijd tot tuinman zal aannemen, dan zijt gij beiden een gelukkig paar! — nu meisje! kies, een van beiden is zeker, gij smaakt in het geluk van uwe lieve Ouderen, en dat van uw Echtgenoot, alle mogelijke genoegens, of maakt uw gantsche huisgezin voor altoos ongelukkig, en fluit door uwe weigering de weg tot een geluk dat u nimmer weeder zal te beurt vallen. — Daar ik duidelijk zijn sijn gespannen srikken zag, en den afgrond waar in hij mij trachtte neder te storten, wantrouwde ik zijn gantsche verhaal van toekomstig geluk — antwoordde hem met nadruk, — Ik heb gekozen, — mijn besluit is genomen — en wil vertrekken, — met mijn lot te vreden, smeek ik u alleen, zo gij edelmoedigheid genoeg bezit, wreek dit niet aan mijne lieve en brave Ouders? — ha! ondankba-

re! gij zijt barbaarsch tegen uw zelve, en de uwen, verwacht van mij in het geheel gene genade meer, ik zal nog dezen dag uw kalen vader doen gevoelen, wat het zegt, een Edelman te teregen. — Ik antwoordde hem (misschien een weinig scherp) dat hij zijn magt niet verder konde uitstrekken dan het Opperwezen hem toeliet — daar op wierd hij zo verwoed, — nam mij bij den arm, — en slingerde mij van de trappen. — Het overige heeft Fredrik u verhaalt.

DONALD.

Goede God! erbarm u over ons, — wat zal er van mij worden! — O! de gramschap van onedelmoedige rijken, is voor den armen weerlozen, geducht, en onweerstaanbaar! — misschien, zal het dan van daag de laatste dag zijn, dat ik met mijn huisgezin verkeren mag, — haast word ik van u mijne dierbaare! afgescheurd — ach mijne Cecilia! — mijne Atlante!

ATLANTE.

Laat ons liever alles verkopen, misschien zullen wij daar door het geld bij een brengen, beter van alles beroofd, als u, mijn Vader! aan de woede van dat monster overgelaten, hij was in staat uw in de gevangenis te werpen, en dit besterven wij.

PHILÉTAS.

Wel Atlante het zal zo erg evenwel niet lopen.

DONALD.

Laat ons eens oprekenen, hoe veel zoude onze
meu-

meubilen, en werktuigen waardig zijn, — maar dan zijn wij dood arm, als alles verkogt word, — hoe winnen wij dan de kost?

CECILIA.

Voorzeker, liever alles verkopen, als het uiterste van zijn woede aftewagten, hij zoude na u mishandeld te hebben, toch het laten doen.

ATLANTE.

Kom, ik zal het u opgeven wat wij hebben, — Philétas, neemt het krijt eens — dan zullen wij samen den overslag maken.

CECILIA.

Mijn lieve Donald! wat komt ons over in onzen ouden dag!

PHILÉTAS.

Laat ons maar spoedig zien hoe verre dat wij het des noods zouden kunnen brengen — misfchien geeft den Hemel nog uitkomst.

(Atlante geeft Philétas op, terwijl hij het krijt neemt en op de tafel aantekend.)

5 Spinnen wielen, deze kunnen wij		
op f 4 : - rekenen.	-	f 20 : - : -
2 Tafels.	-	- 3 : - : -
9 Stoelen.	-	- 3 : - : -
1 Kopere Melkkan.	-	- 2 : 10 : -
4 Emmers.	-	- 2 : - : -
1 Tinne Roomkom.	-	- 1 : - : -
1 dito Bierkan.	-	- 1 : - : -

f 32 : 10 : -

PHI.

PHILETAS.

Twee en dertig guldens, en tien stuivers: nu zullen wij wel klaar raken, ik heb nog zes guldens, en zal de resteerende drie en tien, bij den een of ander vriend leenen, dan is de som reeds gevonden: komt houd moed!

DONALD.

Maar hebt gij niet te veel gerekend? en waar vinden wij zo terstond een koopman voor die goederen? — en vinden wij die, wat zal dan ons lot zijn? — de bedelzak! wie ijst niet op dit denkbeeld.

CECILIA.

Laat ons over ons noodlot niet morren, misschien is 'er nog redding, hoewel het 'er tegenwoordig donker uit ziet.

ATLANTE, (*haare handen ten Hemel heffende.*)

O! Vader der menschen! — verlaat mijne Ouders niet, in hunnen ouderdom.

DONALD.

Zal ik u, mijne dierbare kinderen! nog gebrek zien lijden. — Schrikkelijke gedachten! ik zal die ramp niet overleven.

PHILETAS.

Zijn 'er veele booze menschen in deze waereld, hier en daar, treft men nog edele zielen aan die de armoede bereidwillig zouden te hulp komen; — ik zal naar de stad gaan om iemand te zoeken,
die

die ons de goederen ten duurste wil betalen, zoo ik gelukkig slaag, zal ik de koopman mede brengen, om verder over den prijs te handelen.

VIERDE TOONEEL.

De voorigen, een KOOPMAN.

PHILÉTAS.

Hier is een man, die zegt, over den prijs der goederen te willen handelen.

KOOPMAN.

Waar zijn die goederen?

ATLANTE.

Brengt alles voor den dag.

DONALD.

Ach! goede vriend, ik ben ongelukkig genoeg, om dat geene, te moeten verkopen wat mijn eenigste bestaan opleverd. — Zie onze armoede aan, en handel edelmoedig.

KOOPMAN.

Dat wil ik, maar het is alles oud, en de Spirenewielen wormstekig.

PHILÉTAS.

Zij zijn toch nog zo sterk als nieuw.

KOOPMAN.

Nu ik geef voor de gantschen boel vier en twintig guldens.

A T.

ATLANTE.

Wel man! — dat is niet edelmoedig geboden.

PHILÉTAS.

Neen zeker niet — 'er is meer dan vijftig guldens waarde.

KOOPMAN.

Ik heb weinig tijd, en om niet lang te talmen, zal ik u dertig guldens geven, om dat ik zie dat gij arm zijt.

DONALD.

Kan het geen twee en dertig zijn? — God! zal 't u lonen.

KOOPMAN.

Niet meer dan dertig, dit is mijn laatste bod.

DONALD, (*droefgeestig met een diepen zucht.*)

Neem het dan, in Gods naam! — daar is het nu met ons gedaan! — wij zijn arm! — leen ons ten minsten, kan het zijn, een Spinnewiel? dat wij slechts een weinig brood kunnen verdienen, om ons rampzalig leven te rekken.

KOOPMAN.

Voor agt dagen stem ik dit toe, maar langer niet — ik zal de wagen gaan halen, en met een uw geld mede brengen.

DONALD.

Spoedig toch — want wij zijn bitter verlegen.

KOOPMAN.

Ik kom ogenbliklijk weder. (*hij af.*)

PHILÉTAS.

In dien tusschen tijd ga ik mijn zes guldens halen, en de rest ter leen vragen, dan zijt gij toch God dank! gered. —

DONALD.

Ach Philétas! — hoe kan ik nwe trouw naar waarde vergelden?

ATLANTE.]

Mijn waarde Philétas bemin ik nu meer dan ooit, daar hij dezelfde vriend blijft, in de zwaarste rampen, — en mijne ouders, zeer hartelijk in de nood bijstaat.

PHILÉTAS.

Mijne dierbaarste! zoude ik wel ooit nwe liefde waardig zijn, als ik anders handelde? — maar laat ik geen tijd verliezen. (*hij af.*)

VYFDE TOONEEL.]

DONALD, CECILIA, ATLANTE, KOOPMAN, GERECHTSBODE.

(*De koopman komt met de wagen voor de hut.*)

KOOPMAN.

Helpt mij het goed op de wagen laden, ik zal u aanstonds betalen. —

DONALD.

Het verheugd mij dat gij zo spoedig gekomen zijt.

C E C I L I A.

Als nu Philétas komt, hebben wij voorzeker niets te vrezen.

A T L A N T E.

Ik heb toch nu weder moed — was Philétas maar weerom?

(Terwijl de oude Donald half schreiende het goed uit de kut helpt dragen, komt een Bode met twee Gerechtsdienaaren binnen.)

de B O D E.

Ha! ha! dat is juist van pas. — Uit naam van de Wel Edelen Geboren Heere Baron van Alteredorf, met toestemming van het Gerecht dezer Plaats, (*hij neemt zijn hoed af*) leg ik arrest op alle deze goederen, en ook op alles wat reeds op de wagen geladen is.

K O O P M A N.

Het behoord alles aan mij, — gij zult 'er afblijven, — ik heb het gekogt.

de B O D E.

Zoo! deeld gij dan ook in het schelmstuk — gij wilt dan deze schelm! (*wijzende op Donald*) in zijn rol ondersteunen, zie wel toe wat gij doet — weet, dat ik uit naam van het Gerecht spreek, en handel — het goed behoord niet aan de genen waar van gij zeg het gekogt te hebben, voor en alear de laatste duit, van hunnen huur betaald is.

K O O P.

KOOPMAN.

Dat wist ik niet — ik dacht dat ik met eerlijke lieden te doen had.

DONALD, (*toornig.*)

Dit hebt gij ook, mijn vriend!

DE BODE.

Durft gij nog spreken? — de Landheer zal uwe zogenaamde eerlijkheid niet ongestraft laten, — schurk! gij meende filletjes de boel tot geld te maken, en dan voort te gaan. — Om kort te zijn, gij zijt mijn arrestant, — of — ogenblikkelijk geld.

DONALD.

Heb slechts een weinig geduld, ik zal u ten vollen betalen — met dat oogmerk heb ik het goed verkogt.

DE BODE.

Een schoon uitvlugt — nu! als de koopman twee en veertig guldens betaald, en drie guldens voor mijn kosten, zijt gij! en uwe goederen vrij.

KOOPMAN.

Wel neen! ik geef niet meer dan dertig guldens, daar voor is de koop gesloten — zoude ik 'er twaalf voor niet geven?

CECILIA, (*vol angst.*)

Ach Bode! zo aanstonds komt onze vriend Philé-
tas met nog twaalf guldens, dan hebben wij twee
en veertig guldens, stel u daar mede te vreden tot

C

VAN

van avond, dan zal ik u de andere drie zenden — dat beloof ik u.

ATLANTE, (*valt op haare kniën voor de Bode.*)

In 's Hemels naam! — ik smeek u! — heb toch zulke flechte gedagten niet van ons, mijn vader is een eerlijk man! gij zult niets te kort komen, — uw geld tot den laatsten duit toe hebben, hebt toch medelijden met ons ongelukkigen?

DE BODE.

Mijn plicht moet ik doen — geld dit is de zaak of ik ben genoodzaakt mijn last uittevoeren. — ik hoop niet dat gij mij voor de gek houdt?

ATLANTE.

Voorzeeker niet! — ik vraag slechts een quartier uittfel om te zien of Philéas komt.

KOOPMAN.

Hoe zal het zijn Bode? — ik heb geen langer tijd — kan ik het goed houden, of moet ik het laten?

DE BODE.

Als ik volkomen de som heb, kunt gij de koop houden.

ATLANTE.

Ach Brunsdorp! wagt slegts een quartier? — ons geluk hangt 'er van af.

KOOPMAN.

Ik verzuim meer dan ik aan de geheelen koop winnen kan — maar om dat gij in verlegenheid zijt, zal ik nog wat wagten.

ZES.

Z E S D E T O O N E E L.

De voorigen, JULIA.

JULIA, (*komt verschrikt bin-
nen*)Ach God! nu is ons ongeluk onvermijdelijk —
vaderlief! — Atlante! Atlante! schrik niet — (*zij
wringt de handen.*)

ATLANTE.

Wat is het toch? — spreek Julia!

JULIA.

Moet ik, juist deze droevige tijding medede-
len!

CECILIA.

Wat is het dan toch? — wij zijn op alles
gewapend — zeg het maar?

JULIA.

Ach Philétas! Philétas! (*zij berst uit vier tranen.*)ATLANTE, (*verbleekt van schrik.*)Waar is hij? — moet onze ramp nog groter
worden? — is deze dag bestemd om ons geluk
geheel te vernielen? (*met toenemende ongerustheid*)
is hij dood? — spreek! — in Gods naam —
spreek!

JULIA.

De brave Philétas! is . . . (*door haar afgebroe-
ken spreken kan zij niet verder — na eenige tusfchen-
pozing vervolgt zij:*) de brave Philétas! is niet dood

— neen! lieve Atlante! maar niet veel minder voor ons, hij heeft met de knecht van de Landheer gevogten, en, na dat hij deerlijk mishandeld was, bragt hem een Gerechtsdienaar geboeid in de gevangenis.

ATLANTE.

Is dat het loon van mijn diefbare vriend! moest zo zijn trouw betaald worden! — nu zal die schelm gewis ook mijn vader niet verschonen — te meer daar alle middelen hem benomen zijn om gered te worden; — ach, goede Philéas! dit is u, om onzen 't wil overkomen.

CECILIA.

Geheel geruineerd! — hebt gij? (*tegen de Bode*) geen medelijden met ons — ziet gij niet hoe ongelukkig wij zijn!

DONALD.

Brunsdorp! kan het zijn? leen gij ons de vijftien guldens, of, Bode wildt gij? — gij hoord, die brave man die ze ons brengen zoude zit gevangen — zo neen! is alle raad ten einde.

DE BODE.

Als ik voor alle ongelukkigen moest, of wilde verschieten, wierd ik zelfs arm — maar! ik weet niet of dit alles geen uitvluchten zijn.

KOOPMAN.

Hoor! ik bemoei mij met de zaak niet, — ik beklag mijn verzuimden tijd, liever laat ik het goed hier,

hier, als in ongelegenheid te raken. (*Hij neemt het goed weder van de wagen, en brengt het in de hut.*)

DONALD, ATLANTE, CECILIA, (*sneken eenparig de Bode en Koopman, om medelijden, dan te vergeefs' — (de Koopman af.)*)

Z E V E N D E T O O N E E L.

ATLANTE, DONALD, CECILIA, BODE,
VIJF KINDEREN VAN DONALD, GE-
RECHTSDIENAREN.

DE BODE, (*hij schrijft de goederen op.*)

Zo word het eindelijk tijd mijn last uit te voeren — Donald gij moet mede;

ATLANTE.

Mijn arme ongelukkige Vader!

DE VIJF KINDEREN (*vatten de Bode bij de hand, en tragten door allerlei middelen hem te bewegen — terwijl intusfchen de Bode wenkt, vatten de Gerechtsdienaren Donald aan.*)

CECILIA.

ô mijn God! moet mijn dierbare man zo gehandeld worden? — ach! erbarm u over hem!

DONALD.

Mijne beste! het geen mijn lijden verligt, is dat ik
C 3 mij

mij aan niets heb schuldig gemaakt, en mijn geweten vrij is.

ATLANTE.

Vader! Vader! mijn Philétas is weg, en nu word ik ook van uw afgescheurd, — dit zal ik niet overleven, — (*zij omhelsd hem*) Vaar, wel!

CECILIA, (*omhelsd insgelijks haar man, onder het naarste gejammer — zij kan niet meer zeggen als:*)

Vaar wel! moet ik dan door den dwang der Groten van u worden afgescheurd! denk: — dat wij eens onaffcheidelijk zullen vereenigd zijn, — waar geen heerschzucht ons van elkanderen kan verwijderen, dit geschiede haast! (*zij laat een dieper zucht.*)

DE VIJF KINDEREN, (*ziende dat de Gerechtsdienaren hunnen vader willen medenemen beginnen angstig te schreeuwen.*)

Lieve vader! doen ze je kwaad? dat zullen wij beletten. (*terwijl zij inderdaad alle pogingen aanwenden om het te beletten*)

DE BODE.

Het is lang genoeg met al dat geklaag — koom — maar voort.

DONALD.

Vergun mij ten minsten, dat ik van mijne kinderen met een kus afscheid neme.

DE BODE.

Haastig dan.

DONALD, (*kust terwijl de tranen langs zijne wangen vallen voor het laatst alle zijne kinderen, een der Gerechtsdienaren boeit hem de handen — zegt vervolgens op een meer aandoenelijken toon.*)

Mijn dierbaar kroost! vaart wel! God geeve u uitkomst, en zo de boosheid mij in den kerker gevangen houdt, schenke hij u den nodigen troost — mischien is mijn lijden haast geëindigd, — vaart — dan wel! — de Hemel beschermme mijne onnozele kinderen! — en mijn Atlante bijzonder, werde getroost in dezen dubbele slag die haar treft.

DE BODE, (*tegen Cecilia*)

Zorgt gij maar vrouwtje! dat 'er niets van het geene ik opgeschreven heb, verminderd word.

DONALD, (*tusschen twee Gerechtsdienaren vertrekt met de Bode — Atlante, Cecilia, en de kinderen, vernieuwen nogmaals hun smeken om genade, kusschen de geboeide handen van Donald — willen hem verzellen, doch de Gerechtsdienaren sloten hen met geweld terug.*)

Einde van het tweede Bedrijf.

 DERDE BEDRIJF.

Het Tooneel verbeeld het Rechthuis, in het midden staat een tafel met Schrijfbehoeftens.

E E R S T E T O O N E E L.

LANDHEER, SCHOUT.

HENDRIK, (naderhand binnen)

LANDHEER.

Ja Heer Schout! had gij wel gedacht dat men een fatzoendelijk man zo zoude durven honen?

SCHOUT.

Ik zal uw eer met alle macht verdedigen, en tonen dat ik het Recht weet te handhaven, — zo aanstonds vergaderd het Collegie.

LANDHEER.

Om een nog duidelijker begrip van de zaak te hebben, moest gij Hendrik doen roepen, en hem de omstandigheden eerst eens afvragen.

(De Schout schelt, de gekwetste binnen, Hendrik verschijnt met een bebloede neusdoek in de hand, en een gat in het hoofd, staat met een draevige houding, en met de tranen in de oogen voor de Schout.)

SCHOUT.

Wel zo Jongman! men heeft u deerlijk geteisterd. Hebt gij gevogten, rufie gehad, of iemand eerst be-

le-

ledigd, die zich dus heeft moeten verweren? — zeg mij hoe is dit aangekomen? maar onbewimpeld de waarheid. (*hij heeft een papier voor zich.*)

HENDRIK.

God bewaare mij! dat ik iemand zoudemoeien, ik ben wel eens voor een plaizertje, maar voor vegten ben ik als de dood zo bang, — vraag aan mijn heer, uw zwager! of ik ooit mijn handen naar iemand heb uitgestoken — neen waarachtig dit zoude mij leed doen.

(*De Schout tekend de antwoorden van Hendrik op.*)

LANDHEER.

Zo veel ik weet heb ik nooit een flegten aart in hem ontdekt.

SCHOUT.

Zeg mij vrij, hoe is het aangekomen, wij zijn nu slechts met ons drien.

HENDRIK.

Ik zal u exact de waarheid verhalen, — voor de Landheer moest ik in de Stad zijn, om buspoeder, van verre zie ik iemand aankomen, geuu kwaad vermoedende, ging ik gerust mijn weg — ik, ziende dat het Philétas was, ging hem voorbij, hij had een dikken tak in zijn hand, mij even gepasseerd zijnde, staat hij stil, hou daar schelm! — schreeuwt hij, willen wij nu eens afrekenen, eerloze verlijder? ik was onthutsf door die onverwagte bejegening, hij treed nader, en brengt mij een slag toe, ik smijt het buspoeder op den grond, en meende

dat het tijd was om mij te verdedigen, schoon ik bijna machteloos door den slag was geworden, ontweldigde ik hem echter de stok, en weerde zijn vernieuwden slag af, zo als ik zag dat hij met een bebloede kop terug deinsde, zonk mij het harte weg — want hoewel hij mij eerst beledigd had, kreeg ik toch medelijden met de schelm.

SCHOUT.

Maar had gij het niet kunnen ontvlugten?

HENDRIK.

Dat was onmooglijk — ik had den slag weg eer ik het wist.

SCHOUT.

Wat was 'er tusschen beiden af te rekenen — hebt gij hem ook te voore beledigd? 'er moet toch iets vooraf plaats gehad hebben?

HENDRIK.

De Landheer weet zeer wel wat Philétas daar mede bedoeld, — hij verkeerd over de dochter van Donald, die mijn Heer om schulden heeft doen vatten, ik heb hem met twee Gerechtsdienaren en een Bode in arrest zien brengen — zijn dochter ging met mij om een goed woord voor hare vader bij de Landheer te doen, ik beloofde haar daar in te zullen helpen, en dit heeft die duivelsche verrader zo euvel opgenomen.

LANDHEER.

Ziet gij wel zwager! dat het geval eenvoudig is, zo als ik u verhaald heb.

HEN-

HENDRIK.

Ik zal maar zwijgen om de schelm niet meer te bezwaren, hoe hij mijnheer beledigd heeft.

SCHOUT.

Neen! niet zwijgen, ik eisch dat gij mij alles zegt.

HENDRIK.

Laat dat liever aan zijn plaats.

LANDHEER.

Ik zeg dat gij op verbeurte van mijn gunst alles zult melden.

HENDRIK.

Nu dan als gij het beveeld, — hij heeft gezegd dat mijnheer nog grooter schelm dan ik was, die mij gebruikte om een arm eerlijk meisje tot zijn lust te krijgen.

LANDHEER.

Die schelmsche lasteraar! — Vergeet dit niet aantetekenen.

SCHOUT.

Jongman! ik heb genoeg gehoord — als het Gerrecht straks vergaderd is, zullen wij u nader laten roepen. (*Hij wenkt te vertrekken.*)

A T L A N T E,
T W E E D E T O O N E E L.

LANDHEER, SCHOUT.

HENDRIK, *(na dat de Schout ver-
trokken is komt bin-
nen.)*

LANDHEER.

Nu heb ik de schoonste gelegenheid van de w.
reld om mij aan die verdoemde kale kinkels te
wreken.

SCHOUT.

Als Hendrik zich zelfs maar gelijk blijft.

LANDHEER.

Hij heeft een geheugen zonder wederga, ik durf
gerust 'er het op laten aankomen.

SCHOUT.

Zult gij de zaak van Donald nog dezen dag
doorzetten?

LANDHEER.

Gewis ja! daar de Bode gezegd heeft, hij de goe-
deren wilde verkopen — wat dunkt u? zoude dit
niet genoeg zijn om hem te doen straffen.

SCHOUT.

Ik twijffel niet of de omstandigheden zo zijnde,
zal men genoeg gelegenheid hebben om het hem
benaauwd te maken — ik ga intuschen de auz-
woorden van Hendrik in het net schrijven. *(af.)*

LAND-

LANDHEER.

Hendrik! gij hebt u als een vent gedragen, zorg nu maar dat gij het zelfde zegt, als gij voor het Gerecht straks geroepen word.

HENDRIK.

Laat dat aan mij, 'er zal geen woord aan ha-
peren.

LANDHEER.

Mischien zal mij Atlante wel voor haare vader en Philétas smeken. — dan heb ik haar in mijn macht, met beiden zal ik het uiterste wagen — veel zal zij doen om hun te redden.

HENDRIK.

Wel waarachtig zal zij!

LANDHEER.

Mijn zwager de Schout heeft mij hoop gegeven, het hun zo benaauwd te zullen maken, dat wij Donald mischien in een eeuwige gevangenis kunnen verwijzen, en Philétas opentlijk straffen.

HENDRIK.

Dan bereikt gij gewis bij Atlante uw oogmerk, want zij zal beven ats haar Philétas gestraft wordt — mijn rol zal ik wel volkomen volhouden, heb geen de minste zwaarigheid.

LANDHEER.

Nu! houd uw woord — daar komen reeds eenige leden aan — blijf bij de hand, men zal u straks laten roepen. *(beide af.)*

D E R

HET GERECHT, SCHOUT, SECRE-
TARIS, LANDHEER.

(Het Gerecht vergaderd — de Landheer staat in den ingang van het Rechtshuis met de Bode stil te spreken, gedraagt zich ongemeen vriendelijk jegens de inkomende leden, geeft ieder de hand, hun verweikomende — na dat elk gezeten is, laat de Landheer zich aandienen, en komt vervolgens mede in de Rechtskamer — de Secretaris zit aan het einde der Tafel de notulen te houden.)

SCHOUT.

Hoog Edele Heer! — wat zijn uwe belangen?

LANDHEER, *(naar eene generale buiging.)*

Wel Edele Gestrengen Heeren! — Het zal U lieden niet onbekend zijn, hoe ik bij eene Donald herhaalde reizen sterk heb moeten aandringen, om de aan mij verschuldigde huurpenningen te voldoen, dan: daar hij agtervallig gebleven is, heb ik mij genoodzaakt gevonden om autorisatie te verzoeken, en mij van zijne goederen te verzekeren, en gelijktijdig van zijn persoon, daar zijne goederen niet toereikende waren — hij is reeds werkelijk op uwe order in bewaring gesteld — ik kan niet voorbij om dit Collegie mijne dank te betuigen voor
deze

deze bereidwilligheid om mij goed recht te doen wedervaren.

SCHOUT.

Wij zijn altoos gereed om de wet te handhaven
— en hebben slechts onze pligt gedaan.

LANDHEER.

Dit is niet al, — thans heb ik klagten van nieuweren aart tegen hem in te brengen — daar ik de zagste weg heb willen inslaan, was ik niet weinig verwonderd, dat hij mij op eene schelmachtige wijze heeft willen bedriegen, juist op het punt dat de Bode en Gerechtsdienaren hem kwamen halen, waren de goederen reeds op een wagen geladen en verkogt — hij niet te vreden, van mij op zo eene wijze te misleiden, gebruikte nog daarenboven tegens mijn persoon de hoonendste uitdrukkingen, gelijk uwe bediendens zullen kunnen getuigen — zo deze verregaande brutaliteiten ongestraft blijven, heb ik dit van de anderen boeren, ook dagelijksch te wagten, te meer, daar ik aanzienlijke landerijen, hier in dezen omtrek heb leggen.

SCHOUT.

Over het algemeen hebben wij redenen, over hunnen onbeschoftheid te klagen.

LANDHEER.

Voorders eische ik voldoening voor de belediging aan mijn kuegt, door Philéas gedaan. — Trouwens zijn wanbedrijf is uwer attentie niet ontglipt,

glijt, zo ik meen is hij reeds door Ulieder vigilantie in hegtenis genomen — ik heb beide deze poincten van bezwaar met den volledigen toedragt van zaken op papier gesteld, (*hij reikt de Schout hetzelfde over*) en verzoek in beiden gevallen het strikste onderzoek, latende het aan uwe wijsheid en rechtvaardigheid over om naar bevind van zaken te handelen. (*af.*)

VIERDE TOONEEL.

SCHOUT, DONALD, BODE, GERECHTS-
DIENAREN, en verder Gerecht.

SCHOUT.

Wij zullen Donald maar eerst verhoren, (*hij schelt — de Bode komt binnen*) zegt de Gerechtsdienaren dat Donald ter verhoor komt. (*De Bode af.*

(*Terstond komen twee dienaren met Donald voor deur van de Rechtsaal. — De oude man gaat al binnen — Donald buigt zich — droefheid is op z gelaat zichtbaar te lezen, terwijl de Schout tegens zegt:)*

Zo oude deugniet! moet gij nog in zulken jaren u aan schelmsstukken schuldig maken?

DONALD.

De Hemel! is mijn getuige, nimmer ben ik schelmsstukken schuldig geweest.

SCHOUT.

SCHOUT.

Booswig! durft gij de Hemel nog tot getuige aanroepen, ik heb de bewijzen van uwe flegtheid in handen.

DONALD.

Wat is dan toch mijn misdaad?

SCHOUT, (*ziet het papier in.*)

Hebt gij de Landheer op zijn tijd betaald hetgeen gij schuldig waard?

DONALD.

Dat was mij onmogelijk, dewijl ik twee en veertig Gulders, welke ik door mijn vlijt verdiend had voor de Landheer had geschikt, dan door het bankroet van den Fabriquant voor wien ik werkte, heb ik al dat geld verloren!

SCHOUT.

De Landheer evenwel, meen ik, heeft u de schuld willen kwijt schelden.

DONALD.

Dat is waar, maar op eene voorwaarde die mij niet aanstond.

SCHOUT.

Gij hebt dus moedwillig uw eigen ongeluk bewerkt, uw agterdocht omtrend uwe dochter heeft u lasteringen doen uitbraken tegen den Heere van Alterdorf, als of hij uw dochter's eer wilde benemen, dit gaat te ver, een Edelman zo te beledigen, en zonder eenige de minste reden of grond — billijk dat gij daar voor de straf lijdt.

DONALD.

Mij is niet bewust dat ik eenige beldigende uitdrukkingen heb gedaan — moet dan mijn lot nog meerder bezwaard worden!

SCHOUT.

De Gerechtsdienaren en Bode hebben ons het overtuigendste relaas van uw weerspannig gedrag bij uwe gevangeneming doen geworden, daarenboven was het goed reeds ten huize uitgedragen, dit kunt gij niet ontkennen — schaaamt gij u dus niet dat gij u op uw onschuld wildt beroepen?

EEN SCHEPEN.

Hoe kunt gij zo hardnekkig boos zijn — hebt gij geen gevoel in uwe ziel?

DONALD.

Veroordeeld toch zoo schielijk geen oud eerlijk man.

SCHOUT.

Wat, praat gij weder van uw eerlijkheid daar men u reeds bewezen heeft, dat gij het goed had verkogt, om daar mede voort te gaan, en daar gij de Landheer, die het zo wel met u meende, voor een schelm, een booswicht, en een barbaar, die gij's Hemels wraak toewenscht, hebt uitgescholden, en om dat gij uw hart niet genoeg hebt kunnen ophalen aan den Heer van Alterdorf zelve, zo hebt gij zeker Philétas opgefloopt, om Hendrik, zijn knecht, zo deerlijk te havenen, maar gelukkig is hij ook in handen van het Gerecht gevallen, wij zullen

len wel raad met hem weten. (*Hij schelt — tegen de dienaars die binnen komen,*) brengt hem weg en sluit hem in de nauwste kerker. (*Donald wil zich andermaal tragten te verdedigen, dan zij sloten hem weg.*)

DE BODE, (*komt binnen.*)

Heer schout! twee vrouwen verzoeken de gevangenen te mogen spreken.

DE SCHOUT, (*spreekt zagt tegen de overige leden, overluid tegen de Bode.*)

Zeg haar dat zij bij de Gerechtsdienaren gaan, met wien zij in de gevangenis, Philétas, en Donald kunnen spreken. Laat intusschen Philétas in dezelfde kerker van Donald gebragt worden.

(*De Vergadering scheid. — Hendrik staat aan de deur van het Rechthuis, en komt na dat de Leden vertrokken zijn, — houd de Bode staande.*)

HENDRIK,

Wel Bode, hoe is het afgelopen?

DE BODE,

Het ziet er flegt met de oude uit, hij is nauwer opgesloten dan te voren, na dat hij in het verhoor is geweest.

HENDRIK,

Het is wonder dat ik niet binnen geroepen ben.

DE BODE.

Hoe heet de karel die u zo heeft gellagen?

HENDRIK.

Philétas!

DE BODE.

Die zal 'er ook zo gemakkelijk niet afkomen,
(beide af.)

VYFDE TOONEEL.

*Het Tooneel verbeeld een Gevangenis, verlicht met een
flaauw licht, aan gene zijde ziet men een kruik met
water, en een brood.*

PHILÉTAS, DONALD, CECILIA,
ATLANTE, GERECHTSDIENAREN.

*(Philétas word geboeid binnen gebragt bij Donald —
op het oogenblik dat Atlante en Cecilia inkomen, en el-
kander ziende, vliegt Atlante met een verwilderd gelaat
Philétas om den hals — Cecilia zonder te kunnen
spreken, de oude Donald. — Alle ten uiterste ontroerd,
eindelijk breekt Atlante het stilzwygen af.)*

ATLANTE.

Mijn Philétas! Philétas! mijn vader! — wat lot
treft u! — zijn dit de merktekenen van onschuld?
— moesten wij u als misdadigers zien behande-
len? en dat alleen om mij. — ô! hoe ongelukkig
ben ik niet, onschuldige zielen te zien lijden, zon-
der middelen ter redding.

PHILÉTAS.

Ach, mijne beste! klaag niet, — maak ons niet

moedeloos in ons ongeval — ik voor mij voel nauwlijks mijn ongeluk, maar die brave eerwaardige Grijsaard, gij, en Cecilia, gaan mij meer ter harte — niets is mij schrikkelijker, dan een gantsch huisgezin onschuldig te zien straffen; hoe is het mogelijk dat men u tot ons toegang verleend heeft?

DONALD.

Dierbare Cecilia! en gij! mijne geliefde Atlante, ik verblijde mij, u nog eens voor mijn dood te mogen zien, — gelooft niet dat mijne geringe krachten deze folteringen lang zullen kunnen wederstaan, zij zijn verschrikkelijker dan de dood zelve — neen! — neen mijne vrienden! — langzaam voel ik reeds mijn krachten verminderen, — mijne lieve kinderen! waar zijn zij? — waarom hebt gij hun niet mede gebragt? — och! die, — en gij, mijne beste! — dezen alleen verbinden mij noch aan deze waereld — (*hij berst uit in traanen.*)

PHILÉTAS.

Het gevoel van mijne onschuld, is mijn troost, en daar ik meerder krachten heb, zal ik gewis deze folteringen langer verduuren, — 'er blijft nog eene slaauwe fraal van hoop in mijn hart — maar mijne Atlante! van u te moeten scheidén, en mischien u ten prooij te moeten overlaten aan den snodesten wellusteling, — dit valt mij hard.

ATLANTE.

Ach! mogt ik met u mijn waarde! in deze kerker even onschuldig opgesloten worden.

DONALD, (*steekt zijne geboeide handen uit naar Cecilia en Atlante.*)

Het is waarschijnlijk dat ik u voor het laatste spreek — ontvang dan mijn zegen: — Hij die barmhartiger is dan de menschen, verzagte uw lijden, — uwe behoeften, — zien wij elkander aan geene zijde des Grafs weder, dat wij dan nimmer van elkander gescheiden worden; — boezemd toch mijne arme kinderen, deugd, en standvastigheid in; — Cecilia! — zegt haar met nadruk, dat zij hier hunden vader niet meer zullen zien — dat een tjrān, hem van hun heeft afgescheurd — kust hun hartelijk voor mij, en breng mijn eeuwig vaarwel aan hun — mijne kragten bezwijken — verminderen van oogenblik, tot oogenblik. — Ik kan — niet — meer! (*met een diepe zucht, hij leümd met het hoofd tegen de muur, terwijl Cecilia en Atlante het met hare handen ondersteunen.*)

CECILIA.

Schiet er dan niets meer op deze waereld over dat mij kan troosten! — ô Donald! Donald! — die slag is mij te hard, en onverwagt! — mogt God u nog voor mij, en mijne kinderen sparen!

ATLANTE.

Lieve moeder! hoe overstelpt mij de droefheid!

— ik kan niet wenen — (zij zucht) —
 gene enkelde traan, — waarom moest ik getui-
 gen zijn van zo veel verdriet? — daar ik niets
 dan de akeligen dood rondom mij zie, — daar
 ik mijn geliefde vader verlies, en mijn tedere min-
 naar niet éénmaal in een zuivere lugt de mijne zal
 kunnen noemen! —

Z E S D E T O O N E E L.

De voorigen, VAN ALTERDORF.

VAN ALTERDORF, (*komt in de Ge-
 vangenis binnen.*)

Nog een blijk van mijne goedertierenheid wil ik
 betonen, hoe zeer mijn wraak billijk is, met Phi-
 létas, en Donald te doen straffen.

ATLANTE, (*met eene veragten-
 de houding de Land-
 heer beschouwende.*)

Het is dan door uwe wraak dat mijn vader en
 Philétas onschuldig lijden — ha booswicht! — is
 uw geweten dan nog niet ontwaakt? — verwagte
 gij, dat ik u smeken zoude? — neen! — neen!
 — spreek! — hebben zij zulk een lijden verdiend?
 — mijn vader sterft genoegzaam in de Geyangenis
 — en mij hebt gij boven dien nog mijn geliefde

minnaar ontroofd, en durft nog op uwe goedertierenheid roemen. —

LANDHEER.

Is het mogelijk! dat gij u verftout om mij dit te zeggen — weet gij wel dat ik het in mijne magt heb, om uw vader en Philétas, merkelyk in hunne regtvaardige straf te verlichten — het vonnis is door het Gerecht reeds uitgesproken, gaarne wil ik uwe onbezonnen taal aan uwe drift en jongheid toefchrijven; — wel aan! gij bemind Philétas nog, en laat hem in de kerker verfmagten, daar het van u afhangt of hij opentlijk geftraft zal worden, of dat hij genade te wagten heeft — morgen is de dag dat men hem opentlijk zal te recht ftellen. Voorts is eene gevangenis voor zijn geheel leven hem wagtende. — wildt gij iets voor deze ongelukkigen doen? — zo fpreekt.

ATLANTE.

ô Goede Hemel! zal Philétas opentlijk geftraft worden? — ach! wat zal ik doen? — dat had ik niet gedagt! — ik zal de Rechters om genade fmeken. (*zij wringt de handen.*)

LANDHEER.

Dat kan niets baten, — ik ben Eifcher.

ATLANTE.

Een verzoek doe ik u dan als Eifcher — zie van uwe wraak af? — beweegt de Rechters tot genade voor mijn vader en Philétas? — de liefde alleen dwingt mij, dit te fmeken. —

LAND.

LANDHEER.

De liefde — Atlante! had gij eerder zo gesproken, voorzeker niets van die rampen hadden u, noch hun, overgekomen — gij hadt niet uw vader in het verderf gestort, en Philétas zoude nimmer met Hendrik handgemeen zijn geweest — alles is uw schuld — (*hij treed nader bij, en vat haar gemeenzaam bij de hand*) nu! ik ben bereid u geheel te redden — onder beding dat gij mijne vorige edelmoedige aanbieding niet versmaad, ik zal alles weder te regt brengen — en de armoede en schande van uw afweren.

ATLANTE, (*in woede uitvarende.*)

Verachtijk monster! zoekt gij door zulke snode middelen mijne eer te belagen? — straf vrij Philétas — straf de braven grijsaard! en, — begeerd gij ook aan mij uwe wraak te koelen? — ga voort, — neen! al moest ook Philétas sterven ten kosten van mijne eer, zoude hij niet willen leven — de wraak des Hemels éénmaal te lang getergd, zal u gewis trefsen, waar gij henen gaat; — uw oogmerk mag tot dus verre gelukt zijn; voldoe uw wraaklust geheel, — over mijne eer zult gij echter niet zegenpralen, — ik daag u uit, — zoek uwe medepligtigen — dan nog zal ik u in het aanzigt zeggen, dat gij een uitvaagsel van het menschedom zijt, — straf dan mij ook! daar ik u de waarheid

heid zeg, dat uw eige hart u nog sterker doet gevoelen — ik begeer uwe genade niet!

PHILÉTAS.

Ik heb met moeite mij bedwongen, uw geheel famenweeffel van schelmerien aan te horen — foeij Alterdorf, een Edelman moest edel handelen, daar hij nu in tegendeel als een slaaf van zijne lage driften is — Atlante heeft gelijk, veel liever getrooste ik mij te sterven dan het leven, ten kosten harer eer, te kopen — keer terug van uwe schandelijke handelwijs, en wij allen zullen uwe dankbare schuldenaren blijven.

DONALD.

Ja dat zullen wij, vrolijk ons stuk brood winnen, en het overschot weg leggen voor u.

LANDHEER, (*eenigzints verlegen.*)

Mijne vrienden! gij verstaat mijne bedoeling niet — hoe kan de agterdocht u vervoeren! — (*tegen Atlante*) driftig meisje, gij zegt mij te veel, ik bewonder uwe moed (*ter zijde*) wat heb ik begonnen! — de zalige rust van een geheel huisgezin verstoord — ô God! dit denkbeeld benaauwd mij. —

ATLANTE.

Wat praat gij zo ter zijde? — begint het geweten u te knagen — in mijne oogen zijt gij het veragtelijkste schepsel onder de zon, — ik versta uwe bedoeling zeer wel, maar wee u! zo de wroegingen die blijkbaar op uw gelaat te lezen zijn vermeerderen.

LAND.

LANDHEER.

Verschrikkelijk! — (*af.*)

DONALD.

Misfchien word ons lijden nog wel verzagt, —
mij dankt ik heb een aangenaam voorgevoel.

PHILÉTAS.

Neen! neen! zulk een man zal tot ons geluk
niets willen toebrengen.

ATLANTE.

Wij moeten u aan uw lot overlaten, — nu
dan, vaarwel! — vaarwel! (*zij kust hem*) —
ik! — kan niet scheiden, — neen! — ik kan
niet scheiden!

PHILÉTAS.

Ach mijne lieve Atlante! wij moeten scheiden,
— kom laat ik u vaarwel kussen — misfchien
vergund men u wel van tijd tot tijd in deze akelige
kerker mij te komen bezoeken, zo niet — vaart
— dan — voor — een — wig — wel! (*hij berst
uit in tranen.*)

ATLANTE.

Ik zal alles beproeven.

DONALD. (*reikt zijne geboeide handen
andermaal uit naar Cecilia,
en Atlante, en zegt met eene
flauwe stem.*)

Gaat dan henen, — ziet wat de Hemel met ons
voorheeft, — misfchien is zijn geweten geheel
ontwaakt.

CE.

CECILIA, (*kust Donald en Philéas,
— Atlante omhelsd hare
vader, terwijl zij allen uit-
roepen:*)

Vaarwel!

Z E V E N D E T O O N E E L.

*Het Tooneel verbeeld een Kamer, in het huis van
den Landheer.*

LANDHEER, HENDRIK.

(*Van Alterdorf zeer ontseld en bijna wanhopende,
de handen wringende, terwijl Hendrik de kamer in
komt.*)

HENDRIK.

Wel nu mijn Heer! — is de vogel gevangen?

LANDHEER.

Ach! neen Hendrik, er is niets aan te doen
had ik dat te voren geweten, ik zoude die arme
lieden er niet aan gewaagd hebben — zij, zoude
liever sterven, dan in het minste toe te geven.

HENDRIK.

Ho! ho! wat is 'er aan dat volk gelegen, dub-
beld hebben zij het verdiend, het spijt mij maar dat
het niet gelukt is, — die satansche koppige meid,
— heb evenwel geen berouw dat gij u aan haar
wreekt.

LANDHEER.

Ja! het moet er nu ook maar mede door —
maar

maar Atlante bejegende mij, met zo een trotsche houding, waar van ik in geen eenige vrouw de weder- ga gezien heb.

HENDRIK.

Wel nu! dus smaakt gij immers dat meerdere ge- noegen van u aan hare vrienden te wreken.

LANDHEER.

Dat is waar Hendrik! maar bij mij zelve gevoel ik dat het niet regt gehandeld is, — ik ben hier zo benauwd, (*wijzende op zijn hart*) ik weet niet wat dat is, — ik zoude wel haast besluiten, om hun op vrije voeten te stellen, en het vonnis vernietigd te krijgen, maar ik durf mijn goede naam 'er niet aan wagen.

HENDRIK.

Wel mijn Heer! — ik hoop evenwel niet, dat gij zo dwaas zult handelen, — uw eer hangt 'er van af, wat meend gij? zal de waereld agter uw rug zeggen, u veragten als de ware grond bekend wierd, — u als een pest van hunne dochters mijden, als een wellusteling uw overal uitkrijten, bedenk dat toch, was ik in uwe plaats, en zo door slegts een boeren meisje behandeld, — ik zou alles ter verzwaar 'er bij zoeken, of het door de tijd nog eens lukken wilde, — gij vergeet waarlijk dat gij een Edelman zijt.

LAND.

LANDHEER.

Gij hebt gelijk! — gij zijt een voortreffelijk kaerel! wat legt er ook aan zulke twee kale kinkels gelegen, niemand behoef ik rekenſchap te geven, en voorzeker is mijn eer mij meerder waardig dan al wat ik bezit.

HENDRIK.

Misſchien krijgt zij nog wel berouw. *(beide af.)*

Einde van het Derde Bedrijf.

V I E R D E B E B R I J F.

Het Tooneel verbeeld de Hut.

E E R S T E T O O N E E L.

FREDRIK, ATLANTE.

FREDRIK.

Wel arm meisje! in wat een ongeluk tref ik u niet aan — welk eene onrechtvaardigheid.

(Atlante zit in de droevigste houding op een bank, half bedwelmd.)

ATLANTE.

Philétas! Philétas! hoorde ik daar uw stem niet? — Neen! ik bedroog mij *(zij rechu zich op)* waar is mijn Vader? — *(Zij ziet de tuinman, verwilderd vraagt zij)* is mijn Vader dood? — Fredrik! — komt gij, mij deze tijding brengen?

FREDRIK.

Neen, Atlante! ik kom u een andere boodschap brengen.

ATLANTE.

Van wegens uwen godloze meester! — Wild gij ook in zijn vloekgespan begrepen zijn? dan wil ik u niet aanhoren.

FREDRIK.

Ik kome van uwen beste Philétas. — Uw Vader leeft nog. Ik kome u, en uwe Moeder van hantent.

nentwegen hartelijk groeten — u opbeuren in het midden van uwe rampen — laat ons bedaard spreken, ik ben uw vriend, dat weet gij. — Waar is uwe Moeder?

ATLANTE.

Mijn Moeder is naar de stad om eenig goed. — Fredrik! zoude 'er nog iets zijn dat ons kon opbeuren, daar mijn Vader en Philétas in de kerker zuchten, dat geloof ik niet, maar laat horen wat gij te zeggen hebt, — hoe kondt gij hun spreken?

FREDRIK.

Ik heb alle mogelijke middelen aangewend om bij hun te worden toegelaten, en met veel moeite is het mij gelukt. Zij kuschten mijne handen van blijdschap, en zeiden mij dat gij hun ook gesproken had, en niets wenschten zij vuuriger dan te vernemen hoe men u bejegend heeft uw Vader is wel getroost in zijn lijden, en Philétas hoopt altijd steeds op uitkomst.

ATLANTE.

Heb dank goede Fredrik dat gij u nog eens aan ons heb laten gelegen leggen. — Philétas moest naar het zeggen morgen gestraft worden, — weet gij ook iets van dat onrechtvaardig vonnis?

FREDRIK.

Zo veel ik weet zal ik u zeggen — de Landheer kwam zo even thuis, zeer gramstorig riep hij Hendrik tot zich, zij spraken eenige tijd ter zijde, ik hoorde hem duidelijk zeggen, terwijl ik agter de

de heggen stond, mijn God welke angsten staa ik uit, en dat door u vervloekte schelm! ik wil mij aan u wreken — pak u voort — gij hebt mij de rust van mijn leven voor altoos benomen — 'er is geen herroepen aan. — Hendrik vertrok zeer ontfeld.

ATLANTE.

Ha! dan is zijn geweten ontwaakt — de Hemel straft hem reeds gedugter dan hij mijn Vader, en Philétas kan doen lijden, daar hun geweten zuiver is, draagt hij zijn beul in zijn eigen boezem.

FREDRIK.

Ik ben verzekerd dat zij hun lot niet met het zijne zoude willen verwisselen, daar 'er niets schrikkelijker kan worden uitgedagt dan een pijnigend geweten.

ATLANTE.

Zoo komt het mij dan voor, uit het geene gij mij verhaald hebt, dat het vonnis reeds is uitgesproken en mijn Philétas op morgen openlijk zal gestraft worden. — Meendt gij Fredrik! dat ik dit zal overleven? — Waar verberg ik mij? 'er is nu geen uitkomst meer!

FREDRIK.

Wie weet wat de angst van zijn geweten nog zal uitwerken!

ATLANTE.

Ach! vlei mij niet te vergeefs — de dag is haast om, en het Gerecht gescheiden. — Alter-

dorf! wat heb gij niet te verantwoorden? — Tegen uwen dank zelve, moet gij u nu met den stroom der boosheid laten mede slepen, — Fredrik ik zal u een brief voor mijn Vader en Philé-tas mede geven, — ô! die zal hun opbeuren in hun leed.

FREDRIK.

Dit is juist het geen ik u van hundertwegen moest verzoeken, maar gij komt mij voor, ik zal zo lang wagten.

ATLANTE, (*schrijft de brief, de tranen beletten haar voort te gaan.*)

Fredrik ik zal hem straks afschrijven en komt hem dan halen. (*Fredrik af.*)

T W E E D E T O O N N E E L.

(*Een koets met vier paarden bespannen, waarin een bejaard Heer, en jonge Juffrouw, houdt stil voor de Hut.*)

KOETSIER, ATLANTE, DE GRAAF,
SOPHIA, een knecht zwiiggende.

KOETSIER.

Holla! niemand daar?

(*Atlante loopt verschrikt naar buiten met de pen en zakdoek in de handen, de Koetsier komt haar aan de deur met een zweep in de hand te gemoet.*)

ATLANTE.

Wat is 'er van uw dienst?

KOETSIER.

Wild gij wel zo goed zijn mij een emmer te lenen? — jonge dochter!

ATLANTE, *(steeds met betraande oogen.)*

Van harte gaarne goede vriend, *(zij haalt een emmer.)*

DE GRAAF GOLDSTEIN, *(ziende dat dit meisje zo bedroefd was, wilde de redenen weten, stapte met Sophia zijn dochter uit het rijtuig en komen in de Hut, terwijl hij zegt:)*

Wel jonge dochter! het schijnt dat gij mistroostig zijt?

ATLANTE.

Ach, genadige Heer! de Hemel weet hoe veel ik lijde.

GOLDSTEIN, *(haar met deelnemend medelijden aanziende.)*

Mag ik de reden weten mijn kind! waarom gij zo treurig zijt, is 'er iemand van uw huisgezin gestorven?

ATLANTE.

Genadige Heer! zoude ik u ophouden met u mijne rampen te verhalen? — Neen! ik ben te gering dat gij u hier mede zoud vermoeien.

DE GRAAF.

Wel tonge Dochter! gij beledigd mij — wie kan te groot zijn om de klagten van zijn evenmensch niet te willen horen?

ATLANTE.

De wreedheid der menschen, en inzonderheid die der Groten doen mij zo denken, (*zij berst uit in een vloed van tranen.*)

SOPHIA, (*tegens de Graaf.*)

Papa! ik heb medelijden met dat arme meisje! — ach konden wij haar helpen! (*tegen Atlante.*) toe, zegt ons zo het geen geheim is, wat scheidt 'er aan?

ATLANTE.

Mijn Heer en Mejufvrouw, ik durf u nauwlijks in deze armoedige hut zo lang ophouden.

DE GRAAF.

Wees daar niet over bekommerd, spreek ongeveinsd — denkt dat gij een menschenvriend, en geen wreedart voor hebt, die u kunnende helpen, het doen zal. —

SOPHIA.

Doet het gerust — mijn vader is goedhartig en vermogend.

ATLANTE.

Ik dank u Hemel! dat gij deze goede menschen, ter onzer verlossing mischien gezonden hebt — 'er zijn dan toch rijken die het lot der armen zich aantrekken!

DE GRAAF.

Hebt gij geen Ouders?

A T

ATLANTE.

Ja! een ongelukkige vader en eene behoeftige moeder, die behalven mij, nog zes kinderen heeft.

DE GRAAF.

Waar zijn die allen?

ATLANTE.

Mijn vader zit gevangen om een schuld van twee en veertig guldens, — hij leed een bankroet van vijftig guldens: — onze Landheer wilde geen uitstel geven, wij hadden bijna het geld gereed op twaalf guldens na, die een goed vriend van ons, leende, maar deze vriend, juist op dien tijd gewelddadig aangevallen, door een flegte karel die hem verscheiden wonden toebragt — en hem naderhand beschuldigde als eerste aanvaller, wierd hij ogenblikkelijk in arrest gebragt. Wij ons goed verkogt hebbende, om de dertig guldens, bij elkander te krijgen, heeft men ons als schelmen, die stil wilde voortgaan, behandeld, ik moest mijn oude vader tusfchen twee Gerechtsdienaren zien weg brengen naar de Gevangenis, daar de oogmerken hier van waren. niet mijn vader te treffen, maar om mij, arm meisje! langs dezen weg te willen dwingen mijne eer veil te geven, — hij beloofde mij zelfs het ontslag der gevangenen. —

DE GRAAF.

Welk een ontaarde! gij zegt de Landheer heeft u zo onbarmhartig behandeld — is dan die goede vriend, ook gevangen, hoe is zijn naam?

E 3

AT:

ATLANTE.

Zijn naam is Philétas, en uit wraak tegens mij, zal men hem morgen opentlijk straffen, en daar na, zo ik verneem, onschuldig voor zijn gantsche leven in een gevangenis opsluiten.

SOPHIA.

Ach Papa! hoe gelukkig is het dat gij zelfs in perzoon hier zijt, (*tegens Atlante*) hoe is uw naam? ik beklaag uw van harte.

ATLANTE.

Atlante, Mevrouw!

DE GRAAF.

Wel Atlante, kan ik op uw verhaal volkomen staat maken?

ATLANTE.

Genadige Heer! eenvoudig heb ik u de waarheid verhaald. — Zou een gering meisje een zo groot Heer durven misleiden?

DE GRAAF.

Waar is uwe Moeder?

ATLANTE.

Naar de stad, om te zien of zij bij den een of anderen wat aardappelen, voor een geringe prijs kan krijgen, wij hebben bijna niets meer om brood te kopen, dewijl wij met de spinnewielen niet mogen werken, om dat de Bode die heeft opgeschreven.

SOPHIA, (*roept de knegt.*)

Willem! — ga naar de stad, haald wat brood en vleesch, en eenige andere verversingen, daar
zijn

zijn vier guldens, (*tegen Atlante*) dan kunt gij uwe Moeder verraschen als zij thuis komt — houd goede moed! (*zij vat Atlante bij de hand*) kom meidlief, treur niet meer, mijn Vader is in fraat alles te regt te brengen.

ATLANTE, (*kuscht met vervoering hare hand.*)

ô Duizendmaal dank! — God zal het u vergelden!

DE GRAAF, (*ziet de begonnen brief op de tafel liggen.*)

Wat hebt gij daar geschreven? Atlante!

ATLANTE.

Een brief aan mijn Vader en Philétas — in'schien wel de laatste, mijn Vader zal niet lang meer leven, en Philétas zal ik nooit meer mogen zien, of eenige toegang tot hem hebben, — een goede kennis heeft mij beloofd, denzelven nog te bezorgen.

DE GRAAF.

Mag ik die lezen?

ATLANTE.

Gaarne genadige Heer! daar in zult gij de taal van mijn hart lezen.

SOPHIA.

Papa! weest zo goed die overluid te lezen, (*tegens Atlante*) ik mag hem lieve! immers ook wel horen?

DE GRAAF, (*leest het volgende.*)

„ Mijn beste vrienden! O! hoe vergenoegd
 „ was ik, toen Fredrik mij van uwent wegen
 „ kwam groeten. Ach, mijn Vader, blijf toch
 „ die eige kalinte genieten die u thans bezielt,
 „ — welligt zijn deze weinige regelen de
 „ laatsten die gij van mij kunt ontvangen — mijn
 „ beminnesswaardige Vader! — mijn Philétas!
 „ wat raad? — zoude het de boosheid geluk-
 „ ken over de onschuld te zegepralen, — mis-
 „ schien maar voor een tijd, om ons daar na
 „ eene dubbele mate van vreugde te schenken,
 „ 'er zijn toch nog hier en daar edele zielen in
 „ de waereld — ik heb nog hoop die eens te
 „ zullen aantreffen, — gewis zouden zij ons in
 „ onzen nood bijstaan, — die goede tuinman
 „ geeft reeds blijken van zijn goed hart, hij zal
 „ u verhalen hoe de [Landheer mij behandeld
 „ heeft, — de wraak van den Hemel vervolgt
 „ hem reeds — ik”

SOPHIA.

Liefste Atlante! zoude ik gelukkig genoeg zijn om
 het middel ter redding voor u te wezen, — ô!
 welk eene vreugd voor mij.

ATLANTE.

Zoud gij dan die Engel zijn? — dat was te veel
 gewenscht.

SOPHIA.

Ja, brave ziel! — deugdzaam meisje! — dit is
 het

het vrolijkste ogenblik in mijn gantsche leven, —
 gij weet niet wie mijn Vader is, anders zoudt gij
 het zeker geloven, — laat dit voor u nog een
 geheim zijn — intuschen kan ik u zeggen, is uw
 brave Vader en Philétas onschuldig, dan wensch ik
 u reeds bij aanvang geluk.

ATLANTE.

ô! Kon ik na hun toevliegen, en vertroosten, ik
 zoude hun zeggen, dat ik gevoelige harten had aan-
 getroffen, die in onze rampen deel nemen, gewis
 zoude hun lijden daar door aanvankelijk verzagt
 worden.

DE GRAAF.

Ik heb geene meerdere bewijzen nodig, of haar
 zaak is recht, terstond zal ik het gaan onderzoeken,
 Wee die onrechtvaardige Rechters! zij zullen mijne
 wraak niet ontgaan (*tegen Atlante*) hoe heet uw
 Vader?

ATLANTE.

Donald!

DE GRAAF, (*schrijft de naam op.*)

Donald! — zegt gij wel? — die naam legt mij
 in het hoofd — waar is uw Vader geboren?

ATLANTE.

Van Mulhausen in den Elzas!

DE GRAAF.

Wat zegt gij? — van Mulhausen! — is het
 mogelijk! was hij geen tuinman op een buitenplaats
 in het Cleefische?

ATLANTE.

Ja, genadige Heer! — is hij u bekend?

DE GRAAF, (*tegen Sophia.*)

Liefste Dochter! zo ik mij wel herinner is het die zelfde man die oom altoos zo prees. —

SOPHIA.

Welk eene bijzondere schikking des Hemels, dat wij die hier moeten vinden, om het middel ter zijner redding te zijn. —

ATLANTE.

Ik ben verwonderd genadige Heer! dat gij mijn Vader kent, hoewel ik verzekerd ben, dat gij hem niet anders dan als een braaf man kent. —

DE GRAAF.

Hoe oud is hij al?

ATLANTE.

Agt en zestig jaren — door veele zorgen is hij in de laatste jaren zeer verzwakt, en deze ongelukkige omstandigheid, zoude haast een einde aan zijn kommerlijk leven gemaakt hebben, daar hij als een booswigt in een naar hok geboeit zit.

DE GRAAF, (*tegens zijne Dochter.*)

Blijft gij hier, ik ga terstond na de Laudheer.

(*Beide geleiden hem naar buiten, daar de koets nog steeds wagtende is.*)

D E R D E T O O N E E L.

(Willem komt met ververschingen, uit de stad gehaald, binnen, zet die neder op de tafel, terwijl hij weder zwijgende vertrekt.)

ATLANTE, SOPHIA, FREDRIK.

ATLANTE.

Ach Mevrouw! hoe zal ik uwe goedheid vergelden?

SOPHIA.

Is het bewust zijn van wel te doen niet de schoonste vergelding?

ATLANTE.

Ik zal het geene mij de knegt daar door uwe goedheid brengt wegzetten, om mijne Moeder zo veel te aangenamer te verraschen, (zij ziet naar de deur) daar is de tuinman onze goede vriend. —

(Fredrik wil de hut instappen, maar deinst op het zien van de jonge Jufvrouw terug.)

SOPHIA.

Ga niet terug, mijn vriend! wij hebben hier het zelfde oogmerk.

FREDRIK, (komt binnen.)

Hoe Mevrouw! (met eene diepe buiging) een zelfde oogmerk.

SOPHIA.

Ja gij zijt, heb ik gehoord, ook een menschen-vriend: — gij komt immers Atlante vertroosten, en indien gij het in uw magt hadt, redden.

FRE-

FREDRIK.

Ach Mevrouw! met mijn gantsche hart, maar daar toe ben ik niet in staat.

SOPHIA.

Het is genoeg voor het tegenswoordige, dat gij uwe welwillenheid betoond hebt jegens verdrukten dat zal ik niet vergeten.

ATLANTE.

Fredrik! mijn smeken is eindelijk verhoord, deze goede Dame (*wijzende op Sophia*) heeft ons eene goeden voorraad eetwaren bezorgd, en belooft mijn Vader en Philétas te zullen redden.

FREDRIK, (*tegen Sophia.*)

Ach Mevrouw! waar kondet gij uwe goedheid beter besteden, dan aan deze brave maarongelukkige menschen!

SOPHIA.

Gaat gij den brief niet bestellen?

ATLANTE.

Mag ik hun eenige hoop geven?

SOPHIA.

Ja! maar gene omstandigheden, schrijft dat eene aangename omstandigheid, u moet doen afbreken, en dat gij mischien van avond, een blijder boodschap zult zenden, (*tegen Fredrik*) zeg niets van het gene gij gezien hebt, vertroost de Gevangenen, en geeft hun een weinig moed.

(*Atlante schrijft onderwijl het slot van de Brief.*)

FREDRIK.

Ach Mevrouw! zijt gij gekomen om deze ongelukkigen te redden?

SOPHIA, (*glimlachende.*)

Ik zeg u nog niets, het zal zich wel haast ontwikkelen.

FREDRIK.

Het is alles of ik droom — ik brande van nieuwsgierigheid — mag ik vertrekken?

ATLANTE.

Kom goede Fredrik! daar is de Brief, (*zij reikt hem die over*) bederf nu de zaak niet met iets te zeggen van het gene gij gehoord hebt, ook niet tegen moeder, als gij haar tegen komt. (*Fredrik af.*)

VIERDE TOONEEL.

(*Cecilia en Kinderen komen de Hut in, met een bedrukt gelaat, dragende een korfje met wat kool en paardenbonen, — de Kinderen lopen op het zien van Sophia terug.*)

SOPHIA, ATLANTE, CECILIA, JULIA,
BODE, KINDEREN VAN DONALD.

SOPHIA.

Is dat uwe Moeder, Atlante?

ATLANTE.

Ja Mevrouw! — (*tegens Cecilia*) wees welkom lieve Moeder!

SOPHIA.

Wel vrouwtje! hebt gij wat voorraad opgedaan?

CECILIA.

Door de barmhartigheid van goede menschen, heb ik al weder een avondmaal. (*zij veegt hare wangen af.*)

SOPHIA.

Wat hebt gij dan?

CECILIA.

Een weinig kool, en bonen — ach! Mevrouw het is voldoende voor onze behoeften dezen avond.

ATLANTE.

Liefste Moeder! de Hemel schijnt voor ons te zorgen.

CECILIA.

Mijn lief kind! wij moeten altoos dankbaar zijn, zo wel in tegen als in voorspoed, (*ter zijde tegen Atlante*) wie is toch die Jufvrouw?

(*Terwijl Atlante tegens haar Moeder zegt, dat deze Jufvrouw, haar Vader en Philétas, verlosster is, doet Sophia de kool en paardebonden uit het korfje, en legt 'er het brood, vleesch, en andere versnaperingen in.*)

SOPHIA.

Wel Moeder! laat mij uwe voorraad eens zien, die gij mede gebragt hebt, welke bonen hebt gij?

CECILIA.

Het zijn paardebonden! (*terwijl zij het korfje noemt en opend, verschrikt zij.*) goede Hemel! wat is dat? — (*zij haald het brood, vleesch, kaas, en*
an.

andere versnaperingen'er uit.) Atlante! welk eene verrasching! — acht Mevrouw! dit heb ik zeker aan uwe goedheid te danken — mogt ik mijn ongelukkige man! hier eens mede verraschen, — duizend maal dank Mevrouw. — ô, hoe blijde zullen mijne kinderen zijn, als ik het hun laat zien, — God zegene u!

SOPHIA.

Dit is beter dan paardebonen — kom Moeder! roept uwe Kinderen, geeft hun wat brood en kaas.

(Atlante roept de Kinderen, zij komen in de Hut — met eene vuurige blijdschap zien zij al den voorraad.

CECILIA, (tegen de Kinderen.)

Dat is van die Mevrouw! (wijzende op Sophia.)

DE VIJF KINDEREN, (omringen de Freule, en kussen hare handen — het jongste kind zegt:)

Ach! was lieve Vader hier.

(Cecilia deeld aan de Kinderen het brood uit.)

JULIA, (komt met vervoering binnen.)

Moeder! Moeder! men zegt Hendrik door twee Gerechtsdienaren in de Gevangenis is gebracht.

ATLANTE.

Gelooft gij nu niet moeder, dat'er eenige hoop is.

(Een Bode komt binnen, en brengt een brief van de Graaf aan zijne Dochter — Atlante neemt hem aan, — de Bode buigt zich zeer nederig voor haar en schijnt geheel onstelt — Atlante geeft de brief over
aan

aan de Freule, — Sophia breekt die open, en leest stil, daar na overluid, en zegt tegen de Bode, beſield een Rijtuig.) (De Bode af.)

SOPHIA.

Wel goede vrouw! nu kan ik u geluk wenschen, hoord eens wat mijn Vader ſchrijft: (zij leest.)

„ Deze om u, en het ongelukkige Huisgezin
 „ kennis te geven, dat ik de zaak van Donald
 „ en Philétas onderzocht heb — ſchoon nog niet
 „ gerechtelijk, maar uit alle omſtandigheden, is
 „ mij echter reeds de onrechtvaardigheid gebleken
 „ van die ſnoodaarts, welke deze onſchuldige
 „ ſlachtoffers, dus mishandelen — de Landheer
 „ ſtond op mijne onverwagte komſt, als van den
 „ donder getroffen — de Schout heb ik nog niet
 „ geſproken, maar laat aanſonds het Gerecht
 „ vergaderen — maak u gereed om met Atlante
 „ en hare Moeder mede te gaan, zo aanſonds
 „ zal ik het Rijtuig zenden, de Kinderen moeten
 „ ook alle mede naar het Rechthuis gaan, ziet
 „ intuſſchen een wagen te beſtellen, ik heb de
 „ Bode belast om uwe orders afte wagten, —
 „ mijn voornemen is om de zaak in hun aller
 „ tegenswoordigheid voor het volle Gerecht te
 „ onderzoeken, maak u ſpoedig gereed, — men
 „ zal u in de Spreekkamer brengen, naast de
 „ Rechtskamer, en u op zijnen tijd doen roepen.”

Ik ben uw toegenegene Vader,

Graaf GOLDSTEIN.

AT.

ATLANTE, (*valt op hare kniën.*)

Heb dank goede Hemel! voor de befcherming aan ons verleend — (*zij keerd zich naar Sophia, en omhelsd haar*) ach! verwerpt de dank niet van een gering meisje! — laat zij u mogen beminnen, goedhartige Mevrouw! — welk eene blijde boodfchap!

CECILIA.

Ik weet niet of ik droom of waak, — zoude het waarheid zijn dat ons noodlot eens verkeerde! en uw Vader zou daar van de bewerker zijn? — is hij zo een menfchen vriend? — een redder van ongelukkigen?

SOPHIA.

Ja! ja! mijn Vader zal u gewis redden, haast zijt gijlieden uit uwe bekommernissen — uwe twijffelingen zullen ras ophouden, zo ik u zeg — wie mijn Vader is, — hij is Vrijheer van deze Heerlijkheid.

ALLE, (*met vervoering van blijdfchap.*)

Vrijheer van deze Heerlijkheid!

ATLANTE.

Mijn Vader! mijn Philétas! zal ik u dan weder vrij mogen omhelzen?

CECILIA.

Mijn Man! zult gij weder aan mij en mijne Kinderen terug gegeven worden!

JULIA.

Ik ben geheel ontroerd! welk een dag van verlosting, en blijdschap — daar is reeds het Rijtuig! —

(Een Koets en Wagen houden voor de hut stil — Cecilia, Atlante, en Sophia gaan in de Koets, en de zes Kinderen in de Wagen, zij rijden voort.)

Einde van het Vierde Bedrijf.

V I J F D E B E D R I J F.

Het Tooneel verbeeld het Rechtsuis.

E E R S T E T O O N E E L.

VAN ALTERDORF, HENDRIK.

VAN ALTERDORF, (*ontmoet Hendrik in de Rechtskamer.*)

Zo schrik! zijt gij ook hier — wat zal 'er nu van ons worden?

HENDRIK.

Ik ben ook geroepen — al mijn leden beven nu ik u zie, in deze eige omstandigheid, — ach God! ik ben zo angstig.

VAN ALTERDORF.

Ik ben niet minder beangst — door uwe vervloekte raad zal ik nu in het ongeluk komen.

HENDRIK.

Het is mijn schuld niet dat het tegen gevallen is, — ik zal nog ongelukkiger worden dan gij — ik heb slechts uwe orders uitgevoerd.

VAN ALTERDORF.

Was ik maar verre hier van daan! — 'er is geen doen aan, als de Graaf het vonnis ziet, en de stukken van verhoor eischt, komen de schelmsstukken gewis aan den dag, (*hij wringt zich de handen, en gaat met groote schreden op en neder*) waar berg ik

ik mij? — lieve Hemel! dat kan wel schavot werk worden, en alleen door eene onbezonne drift, die gij, vervloekte schelm in mij hebt gaande gemaakt.

HENDRIK.

Wat zegt gij daar? — schavot werk, — waar zoude ik toekomen? — dan zie ik mij liever weg te pakken.

VAN ALTERDORF.

ô! daar is geen kans toe, nu wij hier zijn, — de Gerechtsdienaren hebben order, niemand uit het Rechthuis te laten, anders had ik 'er reeds gebruik van gemaakt, wat heb ik te wagten! mijn geweten is zelfs de beschuldiger — de doodsbenaauwdheid breekt mij uit, — ik weet geen raad! — de Schout is ook gearresteerd, op het punt dat hij meende voort te gaan, en de Graaf Goldstein is van dit alles de bewerker, wee ons!

HENDRIK.

Ach mij! — dan is 'er geen genade te hopen.
(Zij vertrekken beiden in een Spreekkamer.)

T W E E D E T O O N E E L.

Twee Bodens doen de deur van de Rechkamer open — het gantsche Gerecht vergaderd, en men plaatst zich elk naar rang.

DE GRAAF, SCHOUT, SECRETARIS,

LANDHEER, HENDRIK.

DE GRAAF.

Secretaris! leest de stukken van het verhoor,
den

den Eisch, en het Vonnis, in de zaken van Donald en Philétas.

SECRETARIS, (*met een bevende stem*)

„ Alzo ons gebleken is, dat zekere Donald
 „ door slegte uitdrukkingen, zich heeft schuldig
 „ gemaakt aan schending der goede naam van
 „ den Wel Ed. Heer, den Heere van Alter-
 „ dorf, wien hij daar en boven, twee en
 „ veertig guldens schuldig is, heeft, hij Donald,
 „ zich niet ontzien, zijn goed te verkopen, en
 „ daar mede willende door gaan, om zo mogelijk
 „ zijn schuldeischer te ontvlugten, en de Justitie
 „ te ontduiken; — zo hebben wij — (*hij leest*
 „ *verder met toenemende verwarring*) Schout en
 „ Schepenen — zo hebben wij, . . . op aan-
 „ drang aandrang . . . van den meergemel-
 „ de Heere hem Gevangene, doen in arrest nemen,
 „ en gecon condemneerd, om twee jaren
 „ in onze gewone Gevangenis te worden opge-
 „ sloten.”

Aldus gedaan en gearresteerd in onze
 gewone Vergadering, praesent alle de
 Leden.

In kennisse van mij als Secretaris

J. VREESMAN.

DE GRAAF.

Is dit alles wat van die zaak aangetekend staat?

F 3

waar.

— waarlijk eene bijzondere wijze van Procederen,
Heer Schout!

SCHOUT, (*onthist.*)

Wij zijn in de uiterste velegenheid, daar de Secretaris de Notulen, nu op dit oogenblik niet heeft kunnen vinden, waar de zaak gedetailleerd is aangekend.

DE GRAAF.

Gij verdient in de daad om Schout te zijn — nu laten wij dan slechts voortgaan — Secretaris! leest het Vonnis van Philétas, maar een weinig vlugger.

SECRETARIS.

„ Alzo ons naar duidelijk onderzoek en weder-
„ zijdsch verhoor der parthijen gebleken is, dat
„ zekere Philétas, zich niet heeft ontzien om de
„ knecht van den Wel Edele Heer, den Heere van
„ Alterdorf, op eene verregaande wijze te mis-
„ handelen, terwijl hij in dienst van gemelden
„ Heer was, hebben wij Schout en Schepenen,
„ doende Recht uit naam en van wegens den
„ Wel Edele Gestrenge Heere Grave Goldstein
„ Vrijheer van deze Heerlijkheid, ter handhaving
„ van de goede Justitie, en ter verzekering van
„ de openbare veiligheid — meergemelde Phi-
„ létas gecondemneerd, om op morgen opentlijk
„ zijne rechtvaardige straf, te ontfangen, voorts
„ zijn leven lang te worden opgesloten, hem
„ wijders condemnerende in de kosten en misen
„ der Justitie.”

Al-

Aldus gedaan en gearresteerd in onze gewone Vergadering, praesent alle de Leden.

In kennisse van mij als Secretaris

J. VREESMAN.

DE GRAAF.

Is dit het al?

SCHOUT.

Neen Wel Edele Gestrenghe Heer! wij hebben hier nog een stuk, namentlijk: het verhoor van Hendrik — wij hebben woordelijk zijn eerste verhaal aangetekend, en hem voor de tweede maal verhoord, — bevonden dat alles tot de minste omstandigheid over een komt.

DE GRAAF.

Geef mij dat papier, zegt intusschen Schout, dat alle de Getuigen bij de hand zijn, die deze lieden beschuldigd hebben, *(tegen de Bode)* laat Hendrik terstond hier komen, *(de Bode vertrekt, en komt na eenige tijd met Hendrik terug, op wiens gezicht de doodsangst te lezen is, de Graaf met een forsche stem)* Wel schurk! durft gij mij ook wat wijsmaken? mij dunkt uwe onsteltenis is mij een waarborg, dat gij uw aan grote boosheid hebt schuldig gemaakt; — zeg mij eens, wat is de beschuldiging tegen Philétas? *(de Graaf ziet verwijl het Papier, dat hij in de hand heeft, in.)*

HENDRIK.

Och! genadige Heer! hij heeft met mij gevogten.

DE GRAAF.

Hoe kwam dat aan?

HENDRIK, *(toenmondse verwar-
ring.)*

Och! genadige Heer! wij kregen woorden.

DE GRAAF.

Heeft hij u dan niet het eerst aangevallen?

HENDRIK.

Ja, wel! hij liep mij agter op, wilde mij met een stok een slag geven, toen ik om brood naar de Stad ging.

DE GRAAF.

En gij hebt bekend dat hij u met een mes heeft gestoken?

HENDRIK.

Ja! toen ik hem aanpakte.

DE GRAAF.

Hebt gij getuigen daar bij gehad?

HENDRIK.

Neen! maar mijn Heer de Schout weet wel dat ik de waarheid spreek — die zag mij bebloeid thuis komen.

DE GRAAF.

Monster! durft gij zulks nog vol houden? — gelijkt dit naar uwe vorige bekentenis? het blijkt duidelijk dat gij liegt. — Bekent ogenblikkelijk uw schelmstuk, anders zal ik raad met u weten.

HENDRIK.

Genadige Heer! — ik spreek waarlijk geen leugen taal, *(hij kan naauwlijks van onsteltenis spreken.)*

DE GRAAF.

Zo gij niet dadelijk de reden zegt, waarom gij dien braven Jongeling zo deerlijk hebt geſlagen, zal ik andere middelen beramen.

HENDRIK.

Genadige Heer! genadige Heer!

SCHOUT, (*tegen Hendrik, met
zichtbare ontroering.*)

Hebt gij ons zo misleid, (*tegen de Graaf*) mijn Heer Graaf, nu geloof ik ook, dat hij, een ſchelm, en dat Philétas onſchuldig is.

DE GRAAF.

Zo Schout! gelooft gij dat nu ook — over dit geloof zullen wij ſtraks met uw, handelen, (*tegen Hendrik*) wilt gij nu in mijne tegenswoordigheid nog volhouden, moet ik de Gerechtsdienaren laten roepen, dat zij u boeien?

HENDRIK.

Ach genadige Heer! vergeeft het mij? — het is mijn ſchuld niet! — laat mij maar niet boeien, — ik zal alles bekennen.

DE GRAAF.

Spreek dan op ſchurk!

HENDRIK.

De Landheer, in wiens dienst ik ben, heeft mij daar toe aangezocht, ik heb Philétas eerst aangevalen, en de Schout is met mijn Heer, die zijn zwager is, overëengekomen, om Philétas op mijn getuigenis te doen ſtraffen.

F 5

SCHOUT.

[SCHOUT, (*opvliegende.*)

Wat zegt gij daar? karel! zoud gij nu mij willen beschuldigen? dewijl gij anders geen uitvlugt ziet om u te redden. —

HENDRIK.

Ik zeg niets dan de waarheid.

(*Alle de Schepenen verschrikken en verbleken op dat woord.*)

DE GRAAF.

Het begint mij alles op te helderen; (*hij schelt, tegen de Bode*) dat ze binnen komen. (*ogenblikkelijk komt Atlante, Cesilia en de Kinderen binnen, zij gaan in een hoek van de Rechkamer staan, terwijl de Bode uit een ander zijvertrek de Landheer mede wenkt te komen, die ook dadelijk verschijnt. — Tegen de Landheer*) Verschrikkelijk monster! ha! zo is mij dan uwe boosheid en onderdrukking van *de* behoeftigen, duidelijk gebleken, zie daar het werktuig van uwe snoodheid, hij heeft het niet langer kunnen volhouden, (*wijzende op Hendrik*) zie daar de onschuldige slachtoffers, die gij ongelukkig hebt willen maken rondsom u, (*terwijl hij bijzonder op Atlante wijst*) zie daar het lieve Meisie, dat gij van haar beste vriend hebt willen beroven, daar gij reeds hare Moeder van haren trouwe Gade hebt afgescheiden! — zie zo vele onnozele Kinderen, die gij in de diepste armoede hebt willen dompelen! — ik ben 'er van aangedaan — rampzalig schefsel! beef

voor mijne wraak, maar nog meer voor die des Hemels die uw zekerlijk treffen zal. —

LANDHEER.

Ach ik ben ongelukkig!

DE GRAAF.

Wat zegt gij? — Booswicht! — ongelukkig — uwe onnozele slachtoffers, noemt die ongelukkig — gij geniet nog te veel geluk, daar gij nog met ons de vrije lucht inademt.

LANDHEER.

Ik gevoel maar al te wel mijn schuld — en dit doet mij zeggen, dat ik ongelukkig ben. —

D E R D E T O O N E E L.

DE GRAAF, DONALD, CECILIA, ATLANTE,
 PHILÉTAS, ZES KINDEREN van Donald,
 SCHOUT, LANDHEER, HENDRIK,
 BODE.

DE GRAAF, (*stijl tegen de Bode.*)

Laat terstond de Gevangenen binren komen.

(*De Schout durft naauwlijks de oogen opstaan. — Donald en Philétas verschijnen geboeid in de Rechtzaal, hunne boeiën worden afgedaan. — Atlante, Cecilia, en de Kinderen, lopen ogenblikkelijk naar hun toe, alle omhelzen zij elkander met eenige tusfschenpozing.*)

ATLANTE.

Mijn Philétas!

CECILIA.

Mijn Donald!

DE KINDEREN, (waar van de
Oudste.)

Lieve Vader! gij blijft immers nu bij ons?

CECILIA.

ô Lieve Kinderen! zijn deugd zal zegepralen, en dan blijft Vader gewis bij ons, (tegen Donald) God zij dank! wij hebben voor u gebeden, en zie daar onzen Verlosser, (zij wijst op de Graaf.)

PHILÉTAS.

Eindelijk zal dan de onderdrukte recht geschieden,
— wee! den onderdrukker.

(Hij ziet de Landheer en Hendrik veel beduidend aan, terwijl de ontsteltenis hoe langer hoe blijbaarder op hun gezigt te lezen is.)

DONALD.

Mijne kragten begeeven mij! — al te veel vreugde op eens in mijne zo hoge ouderdom, — waar mede zal ik mijn dank u tonen? dan met deze stille tranen, — ik gevoel in mijn gantsche ziel het aangename van den verlostten, voor zich te zien. (Hij berst uit in tranen, terwijl hij de Graaf zijne kniën wil omhelzen.)

DE GRAAF, (tegen de Landheer
en Hendrik.)

Ziet gij de blijdschap dezer onschuldigen? daar zij aanvankelijk reeds het zaligst vergenoegen smaken, — gaat 'er in uwe ziel de stik donkere
voor.

voorsmaak der Hel niet om? — zijn het niet de-
zen — (*wijzende op Donald en Philéas*) Huichelaars!
die gij in boeiën hebt doen fluiten? — die gij
aan uwe wraaklust hebt opgeofferd — had gij
lieden geen ontzag voor de deugd? — geene eer-
bied voor de tedere liefde, die Philéas aan Atlante
verbond? — had gij geen gevoel voor de heilige
banden, waar mede Donald aan zo een talrijk huis-
gezin verbonden was? — gij hebt die vertrapt!
— verscheurd! — gij hebt meer gedaan: —
hier! daar ik meede dat gerechtigheid woonde,
heeft de boosheid en onrechtvaardigheid haren zetel;
— gij Alterdorf! hebt den Rechter omgekogt, om
de armen te onderdrukken, — de bewijzen zijn
in mijne handen, maar ik zal u ook naar uwe mis-
daad weten te straffen. (*tegen de Gerechtsdienaren,*)
boeit deze booswichten, (*zij worden terstond aan de
handen geboeid.*)

HENDRIK.

Ach genadige Heer! hebt medelijden met mij?

LANDHEER.

Atlante! — Donald! — smeekt voor mij gena-
de, — ik heb u zwaar misdaan, vergeeft het mij?

DE GRAAF.

Hoe! — durft gij nog genade vragen aan de
slachtoffers, die gij ongelukkig maakte? — neen!
neen! ik zie, zij neigen tot uwe vergiffenis, hoe
goed hun hart echter is, het recht eischt straf, en
daar van zal ik niet afwijken. — En gij Schout,
beeft

beeft insgelijks, uw rijk is ten einde, heb ik aan uw de Rechtbank (der armen toebetrouwt, — u! die deze plaats door uw eerloos geweten zo schandelijk ontluiserd, — verlaat dezelve en schendt die niet langer door uwe tegenswoordigheid.

SCHOUT, (*gaat bevende van zijn plaats.*)

Ach, Heer Graaf! hoe ligt kan men zich door de omstandigheden vergiften — deed ik onrecht het was niet opzettelijk.

HENDRIK,

Ja! Ja! gij hebt wel geweten, dat Donald onschuldig was, laat de Landheer maar spreken.

SCHOUT.

Met duizend eeden wil ik het staven — Heer Graaf gelooft die schelm niet.

LANDHEER.

Foei Zwager! ik moet u tegen spreken, beken liever dat het plan door ons gemaakt is — dan opzettelijk u nog aan meinëed schuldig te maken.

DE GRAAF.

Overgegeven deugniet! — het verwonderd mij niet, dat gij gaarne duizend eeden zoudt willen doen, om mijn straf te ontgaan, — die geen eerbied voor het heilige Recht heeft, durft ook gerust valsch zweren, — maar eenmaal! ontwaakt uw geweten, — eenmaal! zult gij al de ijslijkste folteringen van het zelve ondervinden, — dan zullen deze

OR-

onschuldige slachtoffers uwer boosheid tegens u getuigen — volhardt bij uwe ontkenning — gij schijnt nog meerder verhard dan deze booswichten! (*wijzende op Alterdorf, en Hendrik*) wel aan! uw straf zij dan ook zwaarder.

SCHOUT.

Ach, Heer Graaf! hoe benaauwt gij mij.

DE GRAAF.

De bewustheid uwer gruwelen benaauwen u, — het geweten vliegt u in het aangezigt. — (*tot de Schepenen*) En gij, mede Rechters! ik wil het uwe boosheid niet wijten, maar wel, aan lage menschen vrees, die ulieden bekropen heeft, gij zijt te blode om het recht te doen stand grijpen, — ik zie, gij zijt verschrikt over deze gruwelen, maar hebt gij 'er geen deel aan? — uwe onkunde heeft zich laten misleiden door schijuredenen, — zonder verstand, hebt gij toegestemd, en wat hebt gij nu te verantwoorden? — allen zijt gij laste afhangelingen van eene deugniet! — gij vreesde zijn ongenade. — Wel nu! daar gij hem zo trouw zijt bijgebleven, pakt u dan allen voort uit mijn oog! — maar! draagt zorg, dat gij lieden op den eersten wenk weder hier zijt, om u elk, uw welverdiend vonnis te doen horen.

(*Het Gerecht, benevens Alterdorf en Hendrik vertrekken in de naaste Spreekkamer, terwijl Philéas Donald, en zijn Huisgezels in een ander vertrek gaan.*)

VIER.

DE GRAAF, SOPHIA, ATLANTE.

DE GRAAF.

God zij gedankt! dat ik dezen dag gelukkig genoeg geweest ben om het onrecht te beteugelen.

ATLANTE.

Ik beef nog, genadige Heer! zo als gij de Landheer en Schout doorgehaaldt hebt, — ach! laat hun met de schrik vrij.

SOPHIA.

Papa! laat het ditmaal genoeg zijn de onschuld gered te hebben?

DE GRAAF.

Hoe mijne dochter! ik zoude de boosheid ongestraft laten, en hun daar door in gelegenheid stellen om in het vervolg weder andere armen te verdrukken? dit was dan aan mij te wijten, en daar voor moet ik thans zorgen.

ATLANTE.

Zwijgen is dan mijne plicht, genadige Heer! — alleenlijk, laat ik u nogmaals mijnen dank betuigen, (*zij omhelsd de Graaf zijne kniën, met vuur*) ó! welk eene blijdschap verschaft gij mij — waar mede zal ik het vergelden?

DE GRAAF.

Sta op, lief meisje! — roerd mijne hartstogten nu niet, — eerst moet ik mijn plicht als Rechter, getrouw volbrengen, en daar na, zal ik als een
broe.

broeder in uwe vreugde delen; — dit is het loon dat ik met blijdschap te gemoet zie; — laat mij nu eenige ogenblikken alleen, dat ik de gerechtigheid handhaven, en volgens hare voorschriften, hun vonnis opmaken. (*Sophia, Atlante af.*)

V T F D E T O O N E E L.

DE GRAAF, (*alleen.*)

ô Gij! die de Rechters dezer waereld eens zult vonnissen. Gij! die de weegschaal der Gerechtigheid in uwe handen houdt, — ik! eene der uitvoerers uwer bevelen, danke U, dat gij mij in de gelegenheid steldet, de tranen der ongelukkigen te drogen, en de lijdende onschuld te kunnen redden. — Uwe invloed beziele mij, om zonder aanzien van perzoon, in allen delen, getrouw te zijn aan mijne Rechterlijken plicht, (*hij plaatst zich voor de tafel, en schelt, een Bode komt; tot de Bode*) zeg, dat het Gerecht en de overigen terstond voor mij komen, (*de Bode af.*)

Z E S D E T O O N E E L.

DE GRAAF, HENDRIK, LANDHEER,
SCHOUT, SECRETARIS, en verder
GERECHT.

DE GRAAF.

Ik twijffel niet, of gijlieden zijt alle overtuigd,

indien ik naar de strengste wetten te werk ging, die de rechtvaardigheid vorderde, gij lieden allen even schuldig als deze booswichten zijt, (*wijzende op de Schout en Landheer*) en ook even gelijk zij waardig in boeiën gesloten, en opentlijk gestraft te worden; — ik heb echter het vonnis, zo veel mogelijk verzagt, en zal mij dus met het volgende vergenoegen. (*hij leest.*)

„ Gij Schout! zult ten eeuwigen dagen van
 „ uw Ampt verstoken zijn, en ten behoeven van
 „ het huisgezin van Donald, een geld boeten be-
 „ talen van twee duizend guldens, — voorts ten
 „ eeuwigen dagen uit dit District gebannen, na
 „ voor af door de Secretaris, en mede Rechters,
 „ een honderd guldens, hoofd voor hoofd, zal
 „ zijn uitgekeerd, ten behoeven van Philéas,
 „ voorts zult gij met alle uwe medeplichtigen, de
 „ Gevangenen plechtig met alle eer ontslaan,
 „ in tegenwoordigheid van alle Dorpelingen, hun
 „ naar hunne woningen geleiden, en deze twee
 „ booswichten, de Landheer en Hendrik, tuschen
 „ twee Gerechtsdienaren, zullen den trein volgen.
 „ — Over hunne verdere straf zal ik nader
 „ beschikken.”

HENDRIK.

Ach, Heer Graaf! genade voor mij!

LAND-

LANDHEER.

Doet mij ten minsten die schande niet aan, —
ik besterve het gewis!

DE GRAAF.

Juist om dat gij een Huichelaar zijt, die het mom
van eerlijkheid, en godvrucht hebt voorgehangen,
wil ik u dit in het openbaar aflagten, maakt u ge-
reed, Schout! om terstond met alle de Leden dezer
gedisfolveerde Rechtbank mijne orders naar te
komen.

SCHOUT.

Kan het zijn, genadige Heer! verschoon mij van
deze plechtigheid, laat mij liever aan Donald vijf
honderd guldens meerder geven? ik zal u daar voor
eeuwig danken.

DE GRAAF.

Neen schurk! dit is voor geen geld af te kopen,
zo gij eenigfints tegen stribbeld, zal ik geheel an-
ders met u te werk gaan. (*De Graaf schelt, een Bode
komt, tot dezelve*) zorg dat de Dorpklok geluid
wordt, en dat op mijn eerste wenk, al het volk,
de Gerechtsdienaren, Bode, en die op het plein
vergaderd zijn, in de Rechtskamer komen, laat ins-
gelijks de Speellieden die ik besteld heb, zich in
de Spreekkamer begeven, en zich gereed houden,
om terstond binnea te komen. (*Bode Af.*)

Z E V E N D E T O O N E E L.

(Men hoord de Dorpklok luiden)

*De Vorigen, PHILÉTAS, DONALD, en verder
Huisgezin.*

LANDHEER.

Ik bid u Heer Graaf! verzagt dit vonnis, straf mij niet opentlijk.

DE GRAAF.

Schaamt gij u nu voor menschen? Huichelaar! — neen! Recht zal ik doen voor het oog van allen dien gij verdrukt hebt. — Gij waart de tiran van alle mijne Dorpelingen! — niemand bleef in dit oord van uwe knevelarijen verschoond. *(tegen de Schout, en het Gerecht)* Kom aan Schout, en gij allen, die in dezen bozen handel hebt deel gehad, begeeft u voor het laatste weder op uwe plaatsen, die gijlieden zo schandelijk hebt ontëerd, op dat ik voor het oog van het volk u die doe verlaten. *(de Schout, Secretaris, en alle Medeleden, begeeven zich vol vrees op hunne oude plaatsen,)* Zorgt dat gij alle stiptelijk mijne bevelen naarkomt, *(tot het huisgezin van Donald)* en gij, brave lieden! vergun mij het genoeg, dat gij u naar mijnen wil schikt, — ik weet uw hart is medelijdend, — gij zoud gaarne van deze plechtigheid verschoond zijn,

daar u zo vele drukkende lasten, tegens mijne wil, meermalen door hun, die ik vertrouwden, zijn opgelegd geworden; — dan, dank zij God! dat mijne schreden herwaards zijn gerigt, — ik moest getuigen zijn, van de mishandelingen, ulieden allen, maar inzonderheid, het brave huisgezin van Donald aangedaan, — ook de gerechtigheid roept mij hier, om over deze Huichelaars recht te doen, — hier heb ik u doen komen, om tusschen mij, en deze uwe onschuldige en vertrapte mede Dorpelingen, getuige te zijn; (*er heerscht een diepe stilte, schrik en angst bevangt het Gerecht, en mede pligtigen, en de ontroering is zichtbaar, op het gelaat van Donald, en de zijne te lezen, terwijl alle Dorpelingen, steeds in verwondering opgetogen blijven, voorts zich tot de Schout wendende*) zie hier de mishandelde slachtoffers, uwer boosheid! zie hier, de onderdrukte menigte in uwe tegenwoordigheid! ziet ook gij, (*zich tot de overige leden wendende,*) die gij door cordaatheid en getrouwheid, had kunnen redden, maar door lalle toegevendheid, aan hunne onderdrukking hebt overgelaten. (*voorts tot de Secretaris*) Zie hier mijne wil! leest dit papier, het vonnis voor u allen overluid, — en voldoet mijne wil daar in vervat.

DE SECRETARIS, (*leest.*)

„ Alzo Schout, Schepenen, en Mannen, zich
 „ hebben schuldig gemaakt, aan verregaande on-
 „ recht-

„ rechtvaardigheid, in de zake van Donald, en
 „ Philétas, zulks mij ten duidlijkste is gebleken,
 „ heb ik volgens het heiligste Recht, de Schout
 „ opgelegd, in onzer allertegenwoordigheid te
 „ bekenuen, dat hij zich schuldig gemaakt heeft,
 „ aan schreeuwende ongerechtigheid, en voor alle
 „ dezen, zijn Post verbeurd heeft, daar en boven,
 „ werd hem gelast, aan Donald en zijn huisgezin,
 „ in naam van het Gerecht, verschoning te vra-
 „ gen; — het onrechtvaardig vonnis, te ver-
 „ scheuren, en deze heilige plaats te verlaten.
 „ Voorts, met alle plechtigheid en eerbied, de
 „ onschuldig veroordeelde naar hunne woning te
 „ geleiden, en te zorgen, dat aan hun twee dui-
 „ zend guldens toekomen, zullende de overige
 „ Leden van het Gerecht, dezen trein volgen,
 „ en elk hunner, een honderd guldens, als een
 „ schadeloos stelling aan Philétas, en Atlante, ter
 „ hand stellen.”

*(Er ontstaat onder de menigte een algemeen gejuich,
 men hoort alom) lang leve de Graaf! lang leve onze
 Verlosser!*

DE GRAAF, *(winkt tot filte, en
 zegt tot de Schout.)*

Wel aan! zijt gij gereed om terstond aan dit mijn
 bevel te voldoen? *(tot de overige Leden van het Ge-
 recht)* zult ook gijlieden aarfelen, mijne wil te ge-

hoorzamen? — of meent gij, dat mijn vonnis onrechtvaardig is? — die spreken! (zij buigen zich) Gij betuigt dan alle, dat ik na evenredigheid uwer misdaad, met ulieden den zagtsten weg heb ingeslagen? is 'er iemand die tot zijn verschoning iets kan inbrengen? (*tuschenpozing, zij zwijgen alle*) Gij weet dan Schout! wat u te doen staat, — zo gij het niet weet, laat u de Secretaris dan het vonnis geven. (*De Secretaris geeft hem het papier over, de Schout leest het andermaal; bij zich zelve, en bedenkt zich eenigen tijd; de Graaf met drift*) rekt mijn geduld niet langer. (*hij wenkt de Gerechtsdienaren.*)

SCHOUT, (*met ontroering zich wendende tot de aanschouwers, en met angst naar de Gerechtsdienaren ziende.*)

Brave Gemeente! laat ik u eenmaal dit getuigenis geven, door geldzucht, — en — omkoping; ben ik — helaas diep! ja zeer diep, gevallen, — het gevoel mijner misdaden drukt mij met al dien last, daar al de ijslijkheden van een wroegend geweten, mede kunnen treffen. — Ik belijde opentlijk dat ik mij aan ulieden alle, meermalen vergreep, en mij den toevertrouwden Post, in vele gevallen onwaardig maakte, — maar ook, dit kan ik u bij de Hemel getuigen, dat mijne misdaden niet voortvloeide uit mijn eigen hart, — neen! — eene laak-

laakbare toegevendheid], heeft mij doen gehoor geven, aan de verleidende stem, van een monster, die ik nu, te laat, vervloek — het is de Landheer van Alterdorf, die ik bedoel, — die, — uit hoofde van Bloedverwantschap, en door allerlei listen, de grootste invloed op mijn hart hadt, — die meer dan eens, door de schijn schoonste redenen, mij het onrecht, als een beuzeling, en de onderdrukking van mijn evenmensch, als een gezonden Staatskunde affchetster. — aan ulieden alle! vrage ik plechtig verschoning voor de beledigingen u aangedaan, — weigerd mij uw medelijden niet, in deze laatste ogenblikken. — (*hij weent*) Deze tranen zijn de waarborgen van een oprecht en hartelijk berouw, — inzonderheid treft mij het gezigt van Donald, en zijn huisgezin, die ik voorzeker geheel zoude hebbe ongelukkig gemaakt, — van u, brave Donald! — van uwe huisgenoten! — en van u Philétas! en uwe Atlante! heb ik voorzeker geen vergiffenis te hopen, — eene bede doe ik u slechts, (*Donald en Philétas wenen, de gantsche menigte is bewogen.*) Ik smeke u, vloek mijne asche niet, wanneer ik niet meer zijn zal. — ô God! mijn geweten ontwaakt, vreesfelijk! — he! . . . daar zie ik reeds den afgrond voor mij geopend. — ô Schimmen! — hebt medelijden met mij! — ik zal voor u! — voor u! — op mijn knien vallen, — ach mij! onge-

lukkige! (*hij veegt zijn gezicht af, en is, als uit een diepe mijmering komende.*) Zie hier het vonnis dat ik zo meinedig, als onrechtvaardig, opstelde, verscheurd, (*hij scheurd het in stukken.*) — Heer Graaf, het vonnis dat gij over ons hebt uitgesproken, is rechtvaardig, — wel aan! ik verlaat dan op uw bevel deze plaats, (*hij rijst op*) die ik onwaardig ben, — en met deze plaats ook de Waereld, daar niets anders voor mij te wagten is, dan schande en verachting, (*hij haald een pistool uit de zak, en wil zich zelven treffen, — de Graaf vliegt zijns toe, en belet het hem, terwijl de Schout in onmagt valt.*)

DE GRAAF.

Mijn God! welke gevolgen heeft de boosheid. — (*tot de Landheer.*) Zie afgrijselijk schepsel! kunt gij dit alles aanzien, zonder te bezwijken? — op u alleen, dale al de wraak des Hemels neder, — aan u! geveinsde! zal zich de gerechtigheid, ten vollen wreken. — Al die gevoelens van eer heeft, moeten u vervloeken, ik kan u niet langer in ons bijzijn dulden. — Gerechtsdienaars! brengt deze monsters uit mijne oogen, geboeid naar de diepste kerker, dat hem en zijn snode dienaar het daglicht niet ineer beschijne, dan om de volle straf te ontvangen. — (*De Landheer en Hendrik werden zwaar geboeid uit de Rechtskamer geleid, — de menigte geven door bewegingen, hunne verontwaardiging te ken-*

nên, — de Dienaars hebben moeite om hun voor de woede en ruistflagen van het volk te beschermen.)

SCHOUT, (weder eenigzints van zijne bedwelming te rug komende.)

ô God! waar ben ik? — waar berge ik mij? — vreesfelijke Rechter! — moet ik voor u verschijnen? — genade! — ô geduchte uitspraak! — voor altoos alle geluk ontzegd. — Atlante! uw aanblik kan ik niet verdragen, — gene verwijten meer — rampzalige! die ik ben, — aangeklaagd, zie ik de tranen rollen, van dat eerwaardig gelaat, — terug! — terug! grijze Vader, het is gedaan! — gene vergeving is 'er voor mij te hopen, — (een weinig bedaarder na eene tusfchenpozing) waak, of droom ik? — neen! ik leve, (hij ziet verwilderd in het rond) wie heeft mij deze onzalige dienst gedaan?

DE GRAAF.

Ik! — gevoelig door u getroffen, heb ik uw hand terug getrokken, die uw voor eeuwig ongelukkig zoude hebben gemaakt. — Foei! — zelfmoorden, is de eene misdaad op den anderen stapelen, tragt veel meer door een zuiver herouw, u met God en menschen te verzoenen.

SCHOUT,

SCHOUT, (zeer bedaard met de
ogen ten Hemel.)

Ik danke u! dat ik nog leve, — is 'er nog
vergeving bij u? — (hij weent) ô! Laat dan
mijne tranen tot u opklimmen, en een oprecht be-
rouw, mijne vorige wandaden uitwisfchen. (tot de
Graaf) het is dan aan u! wien ik beledigde, dat
ik nog mijn aanzijn te danken heb. — ô Edel-
moedige, rechtvaardige vriend van het menschdom,
straft mij! — maar haat mij niet. (hij doet een
voetval, de Graaf recht hem op, stort een traan,
al het volk is door overmaat van droefheid getroffen,
velen storten tranen.)

DE GRAAF.

Uw berouw, — het gevoel uwer euvelheden,
door uwe tranen en angst zo zichtbaar uitgedrukt,
zijn mij, Schout, onloochenbare bewijzen, dat uw
hart voor het goede, voor het edele, nog vatbaar
is gebleven. — Wel aan! — ik vergeve u het
onrecht als mensch mij aangedaan, — ik haat u
niet meer! — maar als Rechter, tusfchen uw,
en het volk, kan of mag ik uwe fchanddaden niet
vergeven, — mij, hebt gij door uw berouw meer
dan iemand getroffen, ik heb medelijden met uw
lot, — maar . . . ! ik moet recht doen.

SCHOUT, (in vervoering.)

Graaf! welk eene edelmoedigheid, — gij zijt
dan

dan mijn vijand niet meer, uw hart voed nog medelijden voor mij, — voor zulk eene onwaardige! als ik ben. — Wel aan, ik zal ook hun, die voor mij gruwen moeten, om vergiffenis smeken. (*hij treed tot de oude Donald*) Brave grijsaard; ik schame mij tot u, en uw waardig huisgezin te naderen, — stoot mij vrij weg, en overlaad mij met vervloekingen, — ik heb u, uwe bevallige Dochter, ja! u allen te zwaar mishandeld, om vergiffenis te hopen: door het opregt berouw aangedreven, wage ik het egter, ulieden om verschoning te smeken, — zie op mijne tranen, en vergeeft mij mijne misdaden. — (*hij omvat Donald's kniën, de Grijsaard en Philéas regten hem op, Atlante, de Kinderen en Sophia, treden schreiende toe.*)

DONALD, (*diep getroffen.*)

Het is waar! gij hebt deze grijze hairen vele smerten aangedaan, maar de God, op wien ik vertrouwde, heeft mij uit deze rampspoed gered, — zoude ik nu behagen mogen scheppen, een oprecht berouw, als het uwe te verftoten? — neen, Heer Schout! — niet alleen hebt gij mijn medelijden en vergiffenis, maar ik verheuge mij, dat mijne rampen, hoe fel die ook waren, oorzaken zijn, dat gij in den loop uwer euvel daden gestuit zijt.

SCHOUT.

Edelmoedige Grijsaart! zal dat het loon zijn van zo

vele mishandelingen, — wat zal ik u vergelden goede man? en gij! (*zich tot Atlante kerende*) zoud wel ligt ten prooij van snode wellust, en voor altoos van uwe hart vriend gescheiden geweest zijn, wat kan ik van beledigde liefde en trouw verwagten?

ATLANTE, (*droogt de tranen van hare wangen.*)

Zoude een hart, dat alleen van liefde doortinteld is, (*zij vat de hand van Philéas*) voor mijn beste vriend, te gelijker tijd, vermaak in wraak kunnen scheppen? — neen! — neen! het is mij genoeg, mijn getrouwen Philéas weder vrij te mogen omhelzen, (*omhelzing*) het is u vergeven!

SCHOUT, (*zich tot de menigte wendende*)

Indien nu ook gijlieden vergeet, alle de beledingen u aangedaan, zal ik onder al de smerten, van een te laat berouw, gelenigd door uwe goedwilligheid, deze plaats verlaten, en het overige gedeelte van het zo rechtmatig vonnis, van den Heer Graaf! met alle eerbied voor het heilige Recht, volvoeren. (*men hoord alom het Volk mompelen*) hij moet Schout blijven! wij wijten alles aan die schurk, de Landheer! — straf hem!

DONALD, (*zich eerbiedig tot de Graaf wendende.*)

Heer Graaf! is het mij gecorloofd om aan u! wien ik

ik mijn verlossing te danken heb, een verzoek te doen, — het geen mij geen minder vreugd zal zijn, dan mijn eige redding?

DE GRAAF.

Spreek brave grijsaart!

DONALD.

Dewijl gij het berouw ziet, en gij u reeds verklaard hebt, dat het gehoudene gedrag van de Schout, hem als geen opzettelijk booswicht kan doen aanmerken, daar zijn hart nog vatbaar is voor goede en edele daden, — is 'er gene mogelijkheid, hem in zijne post te laten? te meer, daar ik zie, dit de wensch van alle Dorpelingen is, — ieder is aangedaan — hunne gelaatstrekken zijn hunne tolken. (*de menigte knikken de oude Donald toe, dat zij dit gaarne zagen*) De eenigste voldoening die ik, en mijn gezin, verlange, is het toestaan mijner bede.

SCHOUT.

Brave Man! dat ben ik niet waardig, — wat beweegt u, om voor uw beul te smeken? (*ter zijde*) — dat ik zulke edele zielen onderdrukte!

DE GRAAF.

Donald! gij maakt mij verlegen, — moet ik dan ook het recht verkorten? — gij hebt mijn medelijden op uwe zijde, maar hoe! zal ik het volk ten tweede male in gevaar stellen, om mishandeld te worden? — immers de Schout verlangt dit zelfs niet?

DONALD.

Maar al het volk, dat bezwere ik u! verlangt dit, — kund gij eerlijker en rechtvaardiger handelen, dan aan het verlangen van alle te voldoen? — zijn de beledigde parthijen niet volkomen te vreden! — wat eischt toch de gerechtigheid meer?

DE GRAAF.

Wel nu! ik zal beproeven, of het de wil van het volk is. (*hij staat op, en slaat het oog over de menigte; herstelling van de Schout is het algemeen geroep.*) Het zij zo, ik zal mij dan naar ulieder begeerte schikken, onder voorwaarden, dat aan het overige van het vonnis striptelijk worde voldaan, te weten, de geld boete, en om Donald en de anderen, naar hunne woning te geleiden. Zullen als dan de overige Leden van het Gerecht die voorzeker minder schuldig, dan de Schout zijn, zo het de wil van het volk is, hunne posten behouden? (*men hoord weder een algemeen geroep:*) behouden, behouden!

SCHOUT.

Hoe is het mogelijk, gemeente! — wat begeerd gij? — mij! onwaardige! tot Schout?

DE GRAAF.

Zie daar dan mij zelve voldaan, zo wel als Rechter, ook als mensch, ondanks mij zelve eischt mijn plicht menigmalen gestreng te zijn, — thans bied zich de gunstigste gelegenheid aan, om te kunnen

nen en te mogen weldoen. — Het is de wil des volks, en ook mijne heimelijke wensch. Daar gij nu door ondervinding geleerd hebt, hoe gevaarlijk het is, het pad der deugd te verlaten, twijffele ik niet, of gij zult nimmer van het zelve afwijken, — zo biede ik u dan, uit naam van het volk, weder uwe vorige post aan, — denkt: zo gij door uw gedrag, uw berouw bevestigd, gij gene verwijtingen van deze brave Gemeente te wagten hebt. —

SCHOUT, (*met nedergeslagen oogen.*)

Wat zal ik antwoorden! mijn hart is van droefheid overstelpt, en wordt door allerlei aandoeningen gefchokt. Ik, die voor altoos de achting, en het vertrouwen van den Heer Graaf! en van deze brave Gemeente! verbeurd had, mij word niet alleen genade bewezen, maar ook gedrongen, om mijn vorige post te blijven behouden. — Brave eerlijke lieden, ik darf mij niet verftouten, om immer weder mijn verlaten plaats te betreden. — Neen! — kiest uit uw midden een man, die deze post beter waardig is, en gedoogd mij dan onder u, als een amptloos Burger, ik zal al mijn tijd, en vermogen, trachten aan te wenden, om, daar ik kan, nuttig te zijn, en mijne dankbaarheid, en verknogtheid, aan ulieden! met daden, beantwoorden.

DE GRAAF.

Gij begeerd dan in dezelfde kring, waar in gij voorheen fchadelijk waard nu niet nnttig te zijn?

II

SCHOUT

SCHOUT.

Ik kan, noch mag op uw aandrang mij niet langer onttrekken, het is dan uw wil, en de wil van het volk. — Ik zal, hoe zeer het gevoel van verbeurde gunst, en het befeft mijner onwaardigheid, mij, als met geweld te rugge houdt, mij weder op nieuw, aan u, genadige Heer! — en aan u, brave Gemeente! — maar tevens, zo ik hoop, aan de rechtvaardigheid verbinden, — het zij mij vergund. mijne erkenenis met daden te tonen.

DE GRAAF.

Waar in bestaat dat?

SCHOUT.

Laat mij de vreugde van Atlante en Philéas, die ik bijna voor altoos had gefcheiden, plechtig te verbinden, — ik zorge voor hunne Bruidfchat, — in hunne vriendschap te mogen delen, zal mij een waar genoeg zijn. —

DE GRAAF.

Heer Schout! uw tegenswoordig gedrag, verdooft hoe langs hoe meer uwe vorige dwaling, ik worde meer, en meer, overtuigd dat gij alleen door verleiding, en niet uit boosheid, uw plicht vergat, — billijk dat gij nu niet als een straf, maar als een blijk van algemene vreugde, deze brave lieden! naar hunne woninge vergezellen, onder het fterlendst

mu-

muziek. — Wat Atlante en Philétas betreft, reeds zie ik op hun gelaat, dat dit hun genoeg zal vermeerderen. — Gij zijt dan op nieuws aan mij en alle uwe medeburgen verbonden, betreed weder uw plaats, als of gij die nimmer verlaten had, — deze dag, zij u een Feestdag, — een dag van herstel, vreugde en geluk! (*men hoord een algemeen gejuich.*)

DONALD.

Wat zal ik u, ô Graaf! — edelmooedige menschenvriend! vergelden voor al de weldaden ons bewezen?

ATLANTE.

Ach, mijn Verlosser! aan u heb ik mijn Philétas mijn Vader! mijn alles te danken. (*zij kust zijn hand.*)

PHILÉTAS.

Ik kan voor u mijn dankbaar hart niet genoeg uitstorten!

DE GRAAF.

Komt laat ons deze brave lieden naar hunne woning vergezellen, — ik heb gezorgd dat daar, de nodige verversingen zijn, ik zelve wil van deze algemene vreugde, deelgenoot zijn. (*zij staan alle op, de Graaf schikt den trein, en treed voor uit met Atlante aan de hand, — de Schout met alle de Leden van het Gerecht, scharen zich twee aan twee, en volgen*

agter het huisgezin van Donald, terwijl zij het Tooneel eenige rijzen rondgaan, — onder het gestadig spelen der muziek, hoord men een herhaald geschreeuw:) — lang leve de Graaf! — lang leve de Redder der onschuld.

E I N D E.

